ფასი 30 კაპ.

სალიტერატურო გაზეთი

პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

30 ივნისი 1934 წელი

№ 13 (67)

ტფილისი
მწერალთა სახლი
მაჩაბლის ქუჩა № 13.
ტელეფონი № 1—65.

საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის ათდღიური ორგანო

რედკოლეგია: რაჟ. ვეფხვაძე, დ. დემეტრაძე, ა. დუდუჩავა, ნ. ზომლეთელი, ს. თალაკვაძე, ნ. ვიწიშვილი, ლ. ქიაჩელი, ბ. ჩლენტი.

საქ. საბჭოთა მწერლების კავშირის პლენუმის მისალმებები

ამხ. მაქსიმ გორკის

საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის საბჭოს გაფართოებული პლენუმი მხურვალედ მოგესალმებათ თქვენ — ჩვენი ქვეყნის დიდ პროლეტარულ მწერალს, საბჭოთა ლიტერატურული მოძრაობის ღირსეულ ხელმძღვანელს. გაძლევთ დაპირებას, რომ კიდევ უფრო ენერგიულად გავშლით ბრძოლას მაღალი მხატვრული ხარისხისა და ენის კულტურისათვის, რომელთა გარშემო, თქვენი თაოსნობით, გამახვილებულია მთელი სამწერლო საზოგადოებრივობის ყურადღება.

საქართველოს საბჭოთა მწერლები ენერგიულად იბრძვიან საბჭოთა მწერლების პირველი სრულიად საკავშირო ყრილობის მომზადებისათვის, რაზმავენ რა ამ ბრძოლისათვის მთელ თავიანთ შემოქმედებით ძალებს.

პლენუმი გამოსთქვამს მტკიცე რწმენას, რომ ჩვენი მწერლობის სრულიად საკავშირო ყრილობა შექმნის შემოქმედებით ცენტრს, რომელიც გააერთიანებს ჩვენი დიდი კავშირის ყველა ხალხის საბჭოთა ლიტერატურის რაზმებს და უზრუნველყოფს დიდი სტალინის ეპოქის შესაფერ ნაწარმოებების შექმნას.

ამხ. ლავრენტი ბერიას

საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის საბჭოს გაფართოებული პლენუმი გიგზავნით თქვენ — ა-კ. და საქართველოს ბოლშევიკების ხელმძღვანელს — მხურვალე სალამს!

საქართველოს კ. პ. (ბ)-ის ც. კ-ის ოპერატიული ხელმძღვანელობით და თქვენი ყოველდღიური დახმარებით საქართველოს საბჭოთა მწერლობამ მიაღწია მნიშვნელოვან გამარჯვებებს გაშლილი სოციალისტური მშენებლობის მხატვრული ასახვის საქმეში. ანხორციელებენ რა თანმიმდევრობით საკ. კ. პ. (ბ) ც. კ-ის 1932 წლის 23 აპრილის ისტორიულ დადგენილებას, საქართველოს საბჭოთა მწერლები ენერგიულად იბრძვიან მხატვრული ლიტერატურის ხარისხის ამაღლებისათვის, ლიტერატურულ ფრონტზე კლასობრივად უცხო იდეოლოგიის ნარჩენების დაძლევისათვის და ნაციონალიზმის ყოველგვარი გამოვლინების აღმოფხვრისათვის.

პლენუმი სიტყვას გაძლევთ — თქვენ, რომ მხატვრული ლიტერატურის შემოქმედებითი ძალები კიდევ უფრო მჭიდროდ შემოკრბებიან პარტიისა და სოციალისტური მშენებლობის ამოცანების გარშემო და შექმნიან დიდი სტალინის ეპოქის შესაფერ ნაწარმოებებს.

გარდაქმნის ორი წელი

ქალაქია ტორბეველიძე

ორი წელი გავიდა მას შემდეგ, რაც გამოქვეყნდა საკ. კ. პ. (ბ) ცკ-ის 1932 წ. 23 აპრილის ისტორიული მნიშვნელობის დადგენილება სალიტერატურო ორგანიზაციათა მუშაობის გარდაქმნის შესახებ. ორი წელი დიდი მანძილია საბჭოთა მშენებლობის ხანაში, რომლის შედეგების შეჯამება ხდება არა მხოლოდ წლიურად, კვარტალურად და თვიურად, არამედ დეკადურად და ყოველ დღიურადაც. მართალია, მწერლობა უფრო შესელებული ტემპით ვითარდება, საერთოდ ჩამორჩება სოციალისტური მშენებლობის მიმდინარეობას და უფრო ხანგრძლივ პერიოდს მოითხოვს თავისი შედეგების შესაფასებლად, მაგრამ განვლილი ორი წელი უეჭველად გვიჩვენებს მწერლობის უჩვეულო ზრდას. ის დიდი ძვრები, რომლებიც ამ დროის განმავლობაში საბჭოთა ლიტერატურაში მოხდა, ნათლად გვიჩვენებენ, რომ ცენტრალურმა კომიტეტმა სავსებით დროულად განსჭვრიტა და მთელის ხელმძღვანელობით შეამოწმა ლიტერატურის, ხელოვნების დარგში შექმნილი მდგომარეობა და მოგვცა სოციალისტური ლიტერატურისათვის ბრძოლის უდიდესი იარაღი.

როგორც ვიცით, ცეკას დადგენილებამდე არსებობდა საბჭოთა მწერლების ფედერაცია, რომლშიაც შედიოდა როგორც უპარტიო, აგრეთვე პარტიული და პროლეტარული მწერლები. მაგრამ ამის გვერდით არსებობდა პროლეტარულ მწერალთა ასოციაცია. ეს ორგანიზაცია თავის დროზე და ერთხნობამდე უეჭველად ასრულებდა დაკისრებულ ამოცანას. ეს შეეხება იმ პერიოდს, როცა პროლეტარული ლიტერატურის კადრები სუსტი იყო და პარტია ყოველნაირად ხელს უწყობდა განსაკუთრებული პროლეტარული ორგანიზაციების შექმნას ლიტერატურის დარგში. მაგრამ შეიცვალა პირობები. ახალ ვითარებაში, როცა უკვე გაიზარდა პროლეტარული ლიტერატურის კადრები, დაწინაურდენ ფაბრიკა-ქარხნებიდან და კოლმეურნეობებიდან გამოსული ახალი მწერლები, შემობრუნდა საბჭოთა ხელისუფლებისაკენ უპარტიო მწერლობის ძირითადი მასა, პროლეტარულ მწერალთა ასოციაცია გადაიქცა ლიტერატურის შემდგომი განვითარების შეძაფერხებელ ფაქტორად. ცენტრალურმა კომიტეტმა თავის დადგენილებით მოახდინა ამ ორგანიზაციის ლიკვიდაცია. მის ნაცვლად დაარსდა ერთი მთლიანი საბჭოთა მწერლების კავშირი, რომელიც აერთიანებს ყველა მწერალს, რომელიც სდგას საბჭოთა ხელისუფლების პლატფორმაზე და მიისწრაფვის — მონაწილეობა მიიღოს სოციალისტურ მშენებლობაში.

თავის არსებობის უკანასკნელ პერიოდში, პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციაში მაგრად ქონდა გადგმული ფესვები ჯგუფობრივობას, მუშაობის ადმინისტრატიულ მეთოდებს. მთელ რიგ უხეშ პოლიტიკურ, თეორიულ შეცდომებს. ცნობილია ასოციაციის მესვეურთა მიერ წამოყენებული ლოზუნგი: **„მტერი ან მოკავშირე“**, რომელიც არ უწევდა ანგარიშს იმ მდგომარეობას, რომ მწერალი ერთ დღეს ვერ გარდაიქმნება, ძველ სულისკვეთებას ერთი დაკვრით ვერ გაუსწორდება. დიალექტიური მატერიალიზმი შემოქმედებითი მეთოდი უნდა შექნილიყო. **თავდაპირველად** მოითხოვდენ მსოფლმხედველობის შეცვლას პრაქტიკისაგან დამოუკიდებლად, იდეურ გადაიარაღებას მწიგნობრულის გზით და შემდგომ შემოქმედებას.

პროლეტ. მწერალთა ასოციაციის ხელმძღვანელობამ ვერ დაინახა ახალი პროცესები, განსაკუთრებით მრავალი უხეში შეცდომა იყო დაშვებული საქ. პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის მიერ.

ცეკას დადგენილების საფუძველზე შეიქმნა ერთიანი კავშირი კომფრაქციით, რომელიც ორი წელიწადია მუშაობს და ახლა საჭიროა შევამოწმოთ, თუ რა გაკეთდა, გამართალა თუ არა მან ის იმედები, რომლებიც მასზე იყო დამყარებული?

უდავოა, რომ ჩვენს მწერლობაში მოხდა დიდი გარდატეხა. მწერლები აქტიურად ჩაეთენ მხატვრული სიტყვის იარაღით სოციალისტურ მშენებლობაში. გაიზარდა პასუხისგებლობის გრძნობა. რაკი პარტია და ხელისუფლება ასეთ დიდ როლს ანიჭებს მწერლობას, მწერლებიც თავს ვალდებულად თვლიან ეტის სერიოზულობით მოეკიდონ საქმეს და მოგვცენ დროის შესაფერი ნაწარმოებნი. მაგალითისთვის დავასახელოთ **მ. ჯავახიშვილის — „არსენა მარაბდელი“**, რომელიც მარალია ამ ორი წლის წინად იწერებოდა, მაგრამ მისი გამოქვეყნება მთელ რიგ სიძნელეებს აწყდებოდა. მხოლოდ შემდგომ შეიქნა შესაძლებელი მისი მთლიანად დაბეჭდვა. ეს ასაგებია. ძველი ორგანიზაციული ფორმები, მუშაობის ადმინისტრატიული მეთოდები ასეთ ნაწარმოებს გასაქანს არ აძლევდა.

23 აპრილამდე თითქმის გაჩუმებული იყო უფრო ახალგაზრდა მწერალი **დ. შენგელაია.** ეკ დადგენილების შემდეგ, ის მეტად აქტიური ხდება და გვაძლევს ისეთ ნაწარმოებს, როგორც არის მაგ. **„ფიცი“, „ბათა ქექია“.** ემდეგ, **ალ. ქუთათელი,** რომელიც ძალიან ოლოდ პატარ-პატარა მოთხრობებს წერდა, ძლევა დიდ მხატვრულ ტილოს, ახალ რომანს — **„პირისპირ“, სერგო კლდიაშვილი,** გადის თავის ახალი ნაწარმოებით **„ფერფლი“** და სხვა მოთხრობებით, **რ. გვეტაძე** რომანთ — **„ჭიაკოკონა“** და სხვ. ყოველივე ეს ის ნათელი მაჩვენებელია, თუ რამდენად ცხოველმყოფელი და ნაყოფიერი იყო ცეკას ისტორიული დადგენილების გავლენა ჩვენს მწერლობაზე. ამავე პროცესს ადასტურებენ **ლეო ქიაჩელი,** თავისი ახალი ნაწარმოებით — **„კრეისერ შმიდტი“; შალვა დადიანის,** სხვა ნაწარმოებები რომ არ დავასახელოთ, მარტო მისი **„ნინოშვილის გურია“** მოწმობს იმას, რომ უპარტიო მწერლობა იმსჭვალება მშრომელი ხალხის იდეალებით; **დ. სულიაშვილის — „კედელი“** ერთ-ერთი ისეთი ნაწარმოებია, რომელიც შესაფერ ადგილს დაიჭერს ჩვენს მწერლობაში. ადრე ითქმის **ილო მოსაშვილის** პოემაზე — **„კოფა ჩოხელი“. სიმონ ჩიქოვანის,** შემოქმედება ნათლად გვიჩვენებს ჩვენი ლიტერატურის ზრდას. ყველას დასახელება შეუძლებელია, მაგრამ ფაქტი ის არის, რომ ჩვენი ლიტერატურა გამდიდრდა ახალი ნაწარმოებებით, ცხადია ეს შედეგია ცეკას დადგენილების.

ამასთანავე უნდა აღინიშნოს, რომ ცეკას დადგენილება ზოგიერთმა, როგორც პარტიულმა, ისე უპარტიო მწერალმა, შემცდარად გაიგო. ზოგს უპარტიო მწერალს ეგონა, თითქოს ცეკას დადგენილებით გამოცხადებული ყოფილიყო ძველი ცოდვების ამნისტია. ზოგი პროლეტარული მწერალი ფიქრობდა, თითქოს ეს დადგენილება იყო ერთგვარი დისკრეტიზაცია პროლეტარული მწერლობის. ორივე ეს აზრი ძირშივე შემცდარია. სწორედ 23 აპრილის დადგენილების არა სწორ გაგებას უნდა მივაწეროთ ე. წ. „წმინდა ლირიკული“ ლექსების წარმოება და ბეჭდვა გახშირება. მაგალითად **ნ. მიწიშვილმა,** რომელსაც კარგი ლექსებიც აქვს, დასწერა ერთი ლექსი — „დღე ვატერლოო“, რომელიც „საალიტ. გაზეთმა“ არ დაბეჭდა, როგორც ისეთი ლექსი, რომელიც არც მწერალს და არც მკითხველს არაფერს შესძენს და მხოლოდ იმას ადასტურებს, რომ ხანდახან ნ. მიწიშვილს იპყრობს დროის შეუფერებელი სულიერი განწყობილება. ეს ლექსი ქუთაისის გაზეთ „სიტყვა და საქმეში“ დაიბეჭდა. მაგრამ „წმინდა ლირიკის“ გზაზე დაბრუნება სცადეს **ტ. ტაბიძემ** და **პ. იაშვილმაც.** ლირიკა იქნება, თუ სხვა ჟანრი, ადამიანს უნდა აძლევდეს ენერგიას და სტიმულს შემდეგი ბრძოლებისათვის. დღეს ეს პოეტები სტოვებენ ამ გზას. თვითონვე მიხვდენ, რომ არავითარი ამნისტია არ არის გამოცხადებული, რომ თავისი წერის ობიექტად სოციალისტური მშენებლობა უნდა გაიხადონ. მაგრამ უნდა აღინიშნოს, რომ თვით ისინი ზღუდავენ თავის თავს და ძლიერ მცირე ნაწარმოებებს გვაძლევენ, მაგალითისთვის დავასახელოთ თუნდაც იგივე პ. იაშვილი. ის ძლიერ ცოტას წერს. როცა ამ საკითხზე ჩამოაგდებთ საუბარს, ზოგიერთი მწერალი ნ. ბარათაშვილს ასახელებს. მას სულ 25 ლექსი აქვს დაწერილიო, მაგრამ მაინც ბარათაშვილიაო. ეს შედარება სრულიად შეუფერებელია. ნ. ბარათაშვილმა ამოსწურა თავისი ეპოქა. ის ეპოქა იყო მეტად ღარიბი, შეზღუდული. ნ. ბარათაშვილი, დიდხანსაც რომ ეცოცხლა მეტ მასალას თავის შემოქმედების შემდგომი გაშლისათვის ვერ იპოვიდა. როგორ შეიძლება იმ ეპოქის ჩვენი ეპოქისათვის შედარება. დღეს ჩვენ ყოველდღე გრანდიოზული ამბების მოწამენი ვართ, იქმნება სრულიად ახალი სამყარო გიგანტური ტემპებით და ასეთ ეპოქაში წელიწადში ერთი ლექსის დაწერა ნიშნავს ჩამორჩენას, ცხოვრებიდან მოწყვეტას. საბჭოთა მწერალმა ღრმად უნდა შეისწავლოს თანამედროვე სინამდვილე, თავის შემოქმედებაში ასახოს გაშლილი სოციალისტური მშენებლობა, მხატვრული სიტყვის იარაღით ემსახუროს მუშათა კლასის ინტერესებს. სოციალისტური რეალიზმი, რომელიც წარმოადგენს საბჭოთა ლიტერატურის ძირითად მეთოდს, მოითხოვს ჩვენი სინამდვილის კონკრეტულ მხატვრულ ასახვას მთელი თავისი მრავალფეროვნობით, მისი წამყვანი ტენდენციების გახსნას ჩვენს პირობებში, რასაკვირველია ხარისხი მთავარია, მაგრამ რაოდენობასაც აქვს მნიშვნელობა. მისი ერთგვარ მინიმუმზე ქვევით დაყვანა აქარწყლებს მწერლის მოწინავე როლს, რომელიც იმაში მდგომარეობს, რომ მწერალი უნდა გამოეხმაუროს ყოველ საზოგადოებრივ საკითხს, ყოველ წამოჭრილ პრობლემას.

შემცდარი აზრია, რაკი ბარათაშვილმა ოცდაათი ლექსი დასწერა მთელ თავის სიცოცხლეში, ამიტომ ჩვენც შეგვიძლია ათი ლექსი დავწეროთ და ბარათაშვილის ოდენა სახელი მოვიხვეჭოთო. გარდა ამისა, სად ბარათაშვილის პირობები, რომელიც განჯაში იყო გადახვეწილი ხუთმანეთიან ჯამაგირზე და სად ჩვენი მწერლისა, რომელიც განჯაში კი არა, სადაც თვით მოისურვებს, იქ გაიგზავნება — მაგნიტოგორსკში, დნეპროშენზე, თუ სხვაგან.

დაუბრუნდეთ ჩვენს საბჭოთა მწერლობას, **კ. გამსახურდიამაც** მოგვცა ნაწარმოები „უკრაინის თემიდი“-ს სახით და „მთვარის მოტაცება“, რომელიც ეხლა იბეჭდება „მნათობში“. ეს ნაწარმოებენი მოწმობენ, რომ კ. გამსახურდია ცდილობს გარდაქმნას თავისი მუშაობა. ის დაიძრა ძველი ადგილიდან. არ შეიძლება არ აღინიშნოს ისიც, **რომ კ. გამსახურდია** და კონ. ჭიჭინაძეს შესრულებული აქვთ დიდი მუშაობა — დანტეს „ღვთაებრივი კომედია“ სთარგმნეს. საკუთრად **კ. ჭიჭინაძეს** ერთი მეტად დიდი მუშაობა აქვს შესრულებული — ეს არის **„ვეფხის ტყაოსანი“-ს** ახალი რედაქცია და გამოცემა. შეუძლებელია მისი დიდი მუშაობა მწერალთა კავშირმა არ აღნიშნოს. ეს საქმე განსაკუთრებული ყურადღების ღირსი უნდა გახდეს. უნდა შევაფასოთ და დისკუსია გავმართოთ ამ სერიოზულ ნაშუშევარზე. აქტიურად ამოძრავდა პროლეტარული მწერლებიც, რომლებმაც მტკიცეთ შეითვისეს ის აზრი, რომ დღეს მთავარია ბრძოლა მხატვრული პროდუქციის მაღალი ხარისხისათვის, რომ ეხლა მანდატი პროლეტარული მწერლისა აღარაფერს ნიშნავს, თუ მწერალი არ ქმნის იდეურად და მხატვრულად მაღალხარისხოვან ნაწარმოებს. ამ შეგნებისა და აქედან გამომდინარე მუშაობის შედეგია ის, რომ საუკეთესო ძალები პროლეტარულ მწერლობისა ჩვენს ლიტერატურაში დღეს წამყვან ძალას წარმოადგენს.

განსაკუთრებით ნაყოფიერი იყო პროლეტარულ მწერალთა მუშაობა უკანასკნელ პერიოდში: კ. ლორთქიფანიძის რომანი „ძირს სამინდოის რესპუბლიკა“, პ. ჩხიკვაძის, პ. საყვარელიძის, ს. ეულის და მთელი რიგი სხვა პროლეტარული მწერლების ახალი ნაწარმოებები. ავიღოთ მაგ. პავლე საყვარელიძე, რომლის მიმართ ერთგვარ უსამართლობას იჩენს ჩვენი ლიტერატურული პრესა და მწერალთა საზოგადოებრიობა იმ მხრივ, რომ არც კრიტიკას და არც მწერლებს შემოქმედებით ინტერესიანად არ განუხილავთ მისი რომანები.

რომ გაგვერჩია პ. საყვარელიძის ნაწარმოებნი, იქ გამოყვანილი მკვეთრი ტიპები, რასაკვირველია, მასში ბევრს საგულისხმოს აღმოვაჩენდით, უეჭველია, ნაკლსაც ვეძებდით, მაგრამ დღემდე არ შევდგომივართ ამ საქმეს და ეს ჩვენს საერთო ნაკლად უნდა ჩაითვალოს. შემდეგ უნდა აღვნიშნო, რომ განვლილი წლების აქტივში შედის ი. ვაკელის, ფრ. ნაროუშვილის, ალ. მაჭაშვილის, კ. კალაძის მხატვრული პროდუქცია, ყოველივე ეს იმას ნიშნავს, რომ პროლეტარულ მწერლობას არაფერი არ წაუგია ერთ ორგანიზაციაში გაერთიანებით. პირიქით მოიგო. „რაპპის“ არსებობის დროს მარტო ერთი ჯგუფი იყო გაბატონებული, დღეს კი გაშლილია შემოქმედებითი შეჯიბრი, წამოიზარდენ და განმტკიცდენ ახალი კადრები, რომლებიც საკმაო ინტენსიურ შემოქმედებით მუშაობას აწარმოებენ: **ი. აბაშიძე, გ. კაჭახიძე, გ. შატბერაშვილი და სხვ.**

განვლილ პერიოდის განმავლობაში მწერალთა კავშირმა ჩაატარა საგრძნობი მუშაობა დამწყებ, ახალგაზრდა მწერლებთან (ზ. დოლიაშვილი და სხვ.), ამ მიზნით სპეციალურად სალიტ.-საკონსულტაციო კაბინეტი ჩამოვაყალიბეთ. მაგრამ ამ დარგში ჩატარებული მუშაობა სრულიად არ არის საკმარისი. მომავალში საჭირო იქნება უფრო ენერგიული ზომების მიღება, რათა ახალგაზრდა მწერლებს შორის მუშაობა დავაყენოთ სათანადო სიმაღლეზე. ახალგაზრდა მწერალთათვის ვსცემთ სპეციალურ ჟურნალს „ახალგაზრდა მწერალს. ორი ნომერი უკვე გამოვიდა. იქ ბევრი საგულისხმოა ახალი ძალების გამოვლინების მხრივ.

ახალგაზრდა კადრებს ჩვენ დიდი სიფრთხილით და მზრუნველობით უნდა მოვეპყრათ, გულდასმით გავარჩიოთ მათი ნაწარმოებები და აღვნიშნოთ, რა არის კარგი, რაა — ცუდი. დიდ ნაწილს მათი მხატვრული პროდუქციისას ახასიათებს ხშირად სქემატიზმი, ზოგადი ფრაზები, რიტორიკა, რაიც იქამდე მიდის, რომ გალექსილი ან მოთხრობის სახით დაწერილი ნაწარმოები მშრალ პუბლიცისტიკად იქცევა. რა თქმა უნდა, რაც აღელვებს პუბლიცისტიკას, ის თანაბრად შეიძლება აღელვებდეს პროზას და პოეზიას. მაგრამ ბელეტრისტულ ნაწარმოებს და პოეზიას ცნობილია თავისი სპეციფიური მხარეები აქვს და არ უნდა აურიოთ იგი პუბლიცისტიკაში.

ზოგიერთი ჩვენი მწერალი. ზოგჯერ მეტად ნიჭიერი მწერალიც სუსტად მუშაობს, ცოტას წერს. მაგ. **ი. გრიშაშვილი,** დიდი პოეტია, უეჭველად ძლიერი ოსტატი, მაგრამ წლები გადის და არაფერს წერს. იგივე ითქმის **ა. აბაშელზეც.** ზოგიერითი მწერალი ისეთ რასმეს წერს, რომელიც არ უნდა დაიბეჭდოს. მაგალ. **კ. გამსახურდიას** წერილის ქუთაისის გაზეთ **სიტყვა და საქმე“-ში** დაბეჭდვა ყოველად გაუმართლებელია. წერილში ტომას მანის შესახებ, კ. გამსახურდია ვითომდა გულუბრყვილოთ აღნიშნავს, თუ როგორ დევნიან ფაშისტები ტალანტებს. ტალანტებს ვერავინ ვერაფერს ვერ დააკლებსო. ტალანტი იმის ტალანტია, რომ თავვრობას უნდა ებრძოდესო. ასე ზოგადათ თქმა — დიდი შეცდომაა. არა ყოველი ხელისუფლების წინააღმდეგ ბრძოლაა საჭირო. ბრძოლა იმ ხელისუფლების წინააღმდეგ, რომელიც ახალ საზოგადოებრივ ურთიერთობას ჰქმნის, რომელიც ყველა დიდი მოწინავე, რევოლუციური პოეტის, მეცნიერის ნააზრევს და ნაფიქრალს ახორციელებს, — ასეთი ხელისუფლების წინააღმდეგ ბრძოლა არცერთ ნიჭიერ მწერალს არ ეპატიება. გერმანიაში ციცხლში სწვავენ ჰეინეს, ჩვენში არა თუ ჰეინეს, არამედ ძველი ლიტერატურის ძეგლებს ვაქვიკუნებთ. განა კ. გამსახურდიამ არ იცოდა, რას წერდა? რასაკვირველია იცოდა. ამ წერილით ცხადია ჩვენ გვიმიზნებდა.

ჯერ კიდევ ჩვენს საბჭოთა ლიტერატურაში ადგილი აქვს კლასობრივად მტრული იდეოლოგიის, ნაციონალიზმის ნაშთებს.

ჩვენი ამოცანაა ვაწარმოოთ გაბანადგურებელი ბრძოლა კლასობრივი მტრის იდეოლოგიის ნარჩენების წინააღმდეგ.

აქვე არ შემიძლია არ შევეხო აშკარად კლასობრივ მტერს — გ. რობაქიძეს, რომელიც გადავიდა ფაშისტების ბანაკში. შემთხვევითი არაა მისი მოღალატური აქტი. მისი კონტრრევოლუციური კონცეპცია — რასიულიზმის იდეები განვითარებული მთელ რიგ მის ნაწერებში („გველის პერანგი“ და სხვ.). ჩვენი ამოცანაა ჩამოვხადოთ ამ მოღალატეს ნიღაბი, მზის სინათლეზე გამოვიტანოთ მისი იდეურ-მხატვრული სიღატაკე.

საბჭოთა მწერლების განსაკუთრებულ ყურადღებას მოითხოვს ტემატიკა საკითხი. ძირ. ჯავახიშვილმა „არსენა მარაბდელის“ სახით ღრმად იდეური ნაწარმოები მოგვცა, მაგრამ უნდა აღვნიშნოთ ამ მწერლის ნაკლიც. ის ტემებს ისტორიაში ეძებს, თანამედროვეობას გაურბის. „არსენა მარაბდელი“ ისტორიული რომანია. შემდეგ მ. ჯავახიშვილი აპირებს შამილზე, გიორგი საკაძე მოგვცეს დიდი ტილო. რასაკვირველია ისტორიის მხატვრული ასახვა პროლეტარიატის თვალსაზრისით კარგია. მაგრამ ჩვენ თანამედროვე ტემები უფრო მოგვიხდებოდა. თანამედროვე ტემები რომ არ ეხერხებოდეს ჯავახიშვილს ვერ ვიტყვით; აიღეთ მისი „მართალი აბდულა“, ეს პირდაპირ შედევრია, რატომ ასეთ პატარა ნაწარმოებსაც არ უნდა წერდეს იგი. **ნ. ლორთქიფანიძეც** წარსულში იყურება. თანამედროვე ტემებს არ ეხება და საერთოდ ძალიან ცოტას წერს. ლეო ქიაჩელი დიდი და კარგი მწერალია, მაგრამ რატომ არ მოგვცა ჩვენს თანამედროვე ტემებზე ისეთი რომანი, როგორც მისი „ტარიელ გოლუა“-ა. განა ჩვენი ეპოქა უფრო დიდი არაა და არ შეიძლება ამ ეპოქიდან დაიწეროს თავისი ღირსებით დიდი ნაწარმოები? რასაკვირველია, შეიძლება, მაგრამ რატომღაც ეს მწერლები გაურბიან თანამედროვე ტემებს.

გადავიდეთ პროლეტ. მწერლობაზე. იმათაც აქვთ პოლიტიკური ჩავარდნები. ავიღოთ თუ გნებავთ „უჩარდიონის“ ავტორი, კულაკისადმი მისი ბიდგომა არ არის სწორი. კ. კალაძემ ვერ მოახერხა კულაკის ისეთი სურათი მოეცა, რომელიც ჩვენში სიძულვილს გამოიწვევდა და არა სიბრალულს. ფ. ნაროუშვილსაც აქვს საკმაოდ მრავალი შეცდომა დაშვებული. ეხლახან გამოვიდა მისი წიგნი, სადაც მოთავსებულია მისი „ერი ყლაპია“, მაგრამ იქვეა ლექსი „გრიგოლ ორბელიანი“. მას გრიგოლ ორბელიანი ისე აქვს გამოყვანილი, რომ ვხედავთ მხოლოდ გენერალს, ფეოდალს, ლეკებზე მონადირე გამხეცებულ ადამიანს. მაგრამ მხოლოდ ეს არის ორბელიანი? ჩვენთვის ორბელიანი საინტერესოა მისი ლიტერატურული მემკვიდრეობით. არა ვმალავთ მის ფეოდალობას, მაგრამ ის მემკვიდრეობა, რომელიც მას დარჩენია კრიტიკულად უნდა ავითვისოთ და შოვიხმაროთ. ესეთივეა ფრიდონ ნაროუშვილის ლექსი ე. ნინოშვილზე დაბეჭდილი ზესტაფონის რაიონულ გაზეთში. **„ჩვენი ეგნატე, მათი ილია“.** ასეთი დაპირდაპირება დღეს არ შეიძლება. მიუხედავათ იმისა, რომ თავადაზნაურული და ბურჟუაზიულ კრიტიკის მიერ ეგნ. ნინოშვილი არ იყო დაფასებული. რა მწერალია, რა მხატვარია ეგნატეო? — ამბობდენ ისინი, მაგრამ თუ გავსინჯავთ, თუნდაც მხოლოდ ესტეტიკის, მხატვრობის — თვალსაზრისით, ეგნატე ნინოშვილი სხვა დიდ მწერლებზე ნაკლები არ არის. პირიქით შეიძლება ითქვას, რომ ყველაზე დიდია თავისი ტიპებით. ვინ მოგვცა იმდენი ტიპი, რამდენიც მოგვცა ეგნატე ნინოშვილმა? — ტარიელ მკლავაძე, სიმონა ძნელაძე, სპირდონ მცირეშვილი, დესპინე, ქრისტინე და სხვა ტიპების მთელი გალერეია მხოლოდ გლეხობის წრიდან, რადგან სხვა სოც. ფენებიდან ტიპების ასახვის საშუალება ეგ. ნინოშვილს არ ქონდა.

მიუხედავად ამისა, ასეთი დაპირისპირება ნინოშვილისა და ჭავჭავაძის ამ უკანასკნელის ჭავჭავაძის სრული, უკუგდებით, შეუძლებელია. მათი მემკვიდრეობა დღეს პროლეტარიატის ხელშია და დიდათ შემცდარია ვინც ფიქრობს, თითქოს შეიძლებოდეს ჭავჭავაძის მემკვიდრეობის გადაგდება ამ ინვენტარიდან, როგორც უვარგისის. ამის უფლებას ჩვენ რა თქმა უნდა არავის მივცემთ. „მემარცხენე“ ვულგარიზატორული მიდგომა კლასიკოსებისადმი ძირშივე უნდა იქნეს აღკვეთილი.

კრიტიკოსების ჩავარდნებზეიდაც უნდა ითქვას აშკარად და მკაფიოდ. მაგ. **ბენაშვილი** უეჭველად შეცდა, როდესაც ვერ დაინახა ის ნაკლი, რომელიც კ. კალაძის ნაწარმოებს ახასიათებს. გ. ნატროშვილის წინასიტყვაობაც — „ვარდნილზე“ ნიმუშია იმისა, თუ როგორ არ უნდა იწერებოდეს კრიტიკული სტატია. მან ვერ შეაფასა ეს ნაწარმოები, ვერაფრით ვერ დაეხმარა მწერალს და პირიქით გზა-კვალი აუბნია მას. კრიტიკა უნდა იყოს მიუდგომელი, იგი უნდა მიუთითებდეს მწერალს ნაკლზე იმ მიზნით, რომ მწერალმა ეს ნაკლი გამოასწოროს.

პ. ქიქოძესაც მოუვიდა შეცდომა, როცა შეაფასა პ. ჩხიკვაძის „რომანტიული ამბავი“, მან რომანტიზმი წარმოიდგინა როგორც ერთადერთი ძეთოდი საბჭ. მწერლის შემოქმედებისა, რასაკვირველია ეს შემცდარი აზრია. ბ. ბუაჩიძესაც „ძირს სამინდოის რესპუბლიკის“ გადაჭარბებული ქება გამოუვიდა. „ძირს სამინდოის რესპუბლიკა“ კარგი ნაწარმოებია, ამას ვინ უარყოფს, მაგრამ ასე ხელაღებით ქება, როგორც ჩვენ კრიტიკოსებს ჩვევია, დაუშვებელია.

საერთოდ, ჩვენ ისეთ პერიოდში შევედით, როდესაც საკმარისი აღარ არის დეკლარატიული განცხადებები. საჭიროა შემოქმედება. ჩვენი ორგანიზაცია — არის არა ადმინისტრატიული კავშირი. აქ ადმინისტრატიულ საკითხებს კი არ ვწყვეტთ, არამედ შემოქმედების პრობლემებს ვარკვევთ. წესდებაც იმას ამბობს, რომ კავშირი შემოქმედების საკითხებს უნდა არკვევდესო. საყოფაცხოვრებო საკითხებისთვის სხვა ორგანიზაცია არსებობს. ჩვენ ვცდილობთ, რასაკვირველია, ეს მხარეც მოვაგვაროთ. შემოქმედებით მივლინებაში გავგზავნეთ ჩვენი მწერლები და კიდევ ვაგზავნით. მოსკოვში და საბჭოთა კავშირის სამრეწველო ცენტრებში მივავლინეთ ექსი კაცი, ისეთი მწერლები, როგორიცაა **მ. ჯავახიშვილი, ნ. ლორთქიფანიძე, ნ. ზომლეთელი, ა. მაშაშვილი, ბ. ჩხეიძე,** მერე რა? წავიდენ და მოვიდნენ, არაფერი მათგან ჩვენ არ მიგვიღია ეხლაც ვაგზავნით ექვს კაცს მივლინებაში. ესენი არიან შ. დადიანი, ნ. ლორთქიფანიძე, დ. შენგელაია, ს. კლდიაშვილი, კ. ლორთქიფანიძე და პან. ჩხიკვაძე.

საქ. საბჭოთა მწერლების კავშირი მტკიცე კონტროლს გაუწევს მივლინებაში მყოფ თვითეულ მწერალს და მოსთხოვს ანგარიშს თუ როგორ ასრულებენ ისინი დაკისრებულ ვალდებულებას.

რამდენიმე სიტყვით მინდა შევეხო დრამატურგიას. ამ ფრონტზე ჩვენ რატომღაც მეტად მოვიკოჭლებთ. გვყავს დრამატურგები: ს. შანშიაშვილი, შ. დადიანი, პ. კაკაბაძე, პ. სამსონიძე, გ. ბაზოვი და სხვ., მაგრამ იმის ბადალი, რაც მოგვცა პროზამ, დრამატურგიის დარგში ჯერ კიდევ არ მოგვეპოება.

მოეწყო დრამატურგთა საკავშირო კონკურსი. ამ კონკურსზე ვერცერთმა ქართულმა პიესამ ვერ გაიმარჯვა. ჩვენი მუშაობის ამ დარგს განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მივაქციოთ და საფუძვლიანად გარდავქმნათ დრამსექციის მუშაობა.

შევეხოთ სამხედრო — თავდაცვითი ლიტერატურის საკითხებს, ეს ისეთი დარგია, რომელიც მწერლობას აძლევს მთელრიგ დიდ შესანიშნავს ტემებს, და შესაძლებლობას ასახონ მხატვრულად ჩვენი წითელი ყაზარმა და ჩვენი წითელი ჯარი. რომ დაგვეინტერესებია მწერლები ამ ტემებით, ჩვენ მოვაწყვეთ შეხვედრა მწერლებისა ა-კ. წ. დ. არმიის სარდალ ამხ. **ლევანდოვსკისთან.** ამ შეხვედრამ დიდი ინტერესი გამოიწვია, ძმაყოფილი დარჩა როგორც მწერლობა, ისე ამხ. ლევანდოვსკი.

განსაკუთრებით უნდა შევჩერდეთ ჩვენი საბჭოთა საბავშო ლიტერატურის საკითხებზე, იგი ისეა მიგდებული, თითქოს ბავშვები ჩვენში არ არსებობდენ, ძველად, მოგეხსენებათ დიდი მწერლები სწერდენ ბავშვებისათვის მისაწვდომ წიგნებს. ეხლა კი ისე მოწყალების სახით თუ ვინმე დასწერს რასმე, თორემ სპეციალურად არავინ ზრუნავს საბავშო ლიტერატურაზე. მხოლოდ ბოლო ხანებში მწერალთა კავშირმა გააძლიერა ყურადღება ამ დარგისადმი. მოვაწყვეთ მწერლების და ბავშვების შეხვედრა, თათბირი საბავშო ლიტერატურის საკითხებზე და სხვ. გადაწყვეტილია აგრეთვე მოვაწყოთ შემოდგომაზე ბავშთა შემოქმედების ოლიმპიადა, მიცემული გვაქვს დავალება — ზაფხულის პერიოდში ბავშვებმა სწერონ ლექსები, მოთხრობები, პიესები, მერე რაიონებში ჩატარდეს გადარჩევა და საუკეთესო ნაწარმოების ავტორები ორ ორი ყოველ რაიონიდან გამოგზავნონ რესპუბლიკის ოლიმპიადაში მონაწილეობის მისაღებად. ყველა რაიონმა რომ მონაწილეობა მიიღოს, ოლიმპიადაზე გამოცხადდება ასოკზე მეტი ბავშვი. ვფიქრობ რომ ოლიმპიადა მოგვცემს საგულისხმო პროდუქციას. უეჭველია, რომ ბავშვებში ბლომად მოიპოვებიან ნიჭიერები, მათ დახმარება უ

განწყობილება

ნიკოლო მიწიშვილი

აილებ კალამს. ხან წითელი. ხან შავი მელნით,
ნ. მიწიშვილი, დასწერ. წაშლი. კიდევ და კიდევ.
თეგზის თვალივით შეირხევა ჯურღმულში ხელნ.
შეგეშინდება. წაშლი. მცველნი. სულ ძველის ძველნი...
პატარა მკერდში გულს ველარ იტევ.

ისევ დაიწყებ: სიხარული. მიდიან წლები.
დაბარბაცდები. გალურჯდება შიშით ფრჩილები.
დამშვიდდი გულო. როგორც წლები, შენც შეიცვლები,
და წარიშლება შუბლზე ჩრდილები.

როგორც წყაროში შემოჭრილი ტირიფის ძირი
წითელი ზოლი გადახაზავს დაწერილ პწკარებს
თეგზის თვალივით ისევ გაჭრავს ნათელი მცირე
და მიაკვდება ხავსიან კარებს.

მაგიდის უჯრას გამოსწევ და გამოცვლი კალამს
გველის ზურგივით გაიელვებებ უჯრაში ლული.
სულ უმიზეზოთ მოიგონებ სოფლურ ქალამანს,
სუსტი ნაბიჯი, რომ დაასრულა.

დახევ დაწერილს. დაღლილობა ძილს მოგანატრებს,
მამადავითზე წითელ ვარსკვლავს მიაყრობ ცქერას,
თუთუნის კომლში დაამშვიდებ ძარღვების ძგერას
და მოგონებას — ღამეში ნათრევს.

დახუჭავ თვალებს. უცხოეთი. ბოსფორთან დგომა.
უცბათ ტფილისი. ბოლშევიკი — ცივ სათვალეთი.
ისევ ქემალი. თურქული მზე. სხვა შემოდგომა
ლევანტის ზღვები და ოსმალეთი.

რუსთაველისა და ჰომიროს გმირთა ლანდები
გაცოცხლდებიან და სივრცეებს ასწვევენ მაღლა
ვინაც გაბედა დიდფრთიანი ცეცხლის დანთება
არ შეაშინებს ოდნავი დაღლა.

უძილო ღამევ, ათასნაირ ცდუნების ბუდე
გააღე თვალი და გამყევი მშვიდობის გზამდე.
გადამატარე დამლუსველი ფიქრების ზღუდე
ამომავალი მზით სავხე ცამდე.

რომ გავხდე ღირსი ყინულებში დადებულ ფიცის,
საბჭოთა გმირის ვაჟკაცური გულივით საღი,
და ჩემი ქვეყნის ხურნელოვან, უნაზეს მიწას,
შეურცხვენელი ვაჩვენო სახე.

სიმღერა თქმული დილით

კოლაუ ნადირაძე

თითქოს არასდროს, მშრომელო მხარე,
არ ძმელერია შენთვის:
დილა კი ისევ მახარებს,
გული გაზაფხულს ერთვის.

და შენც, მაისო ტკბილო,
ამობიბინდი ჩემში,
რომ ჩემი ლექსის კილო
მესმოდეს ძერცხლის ხმებში.

წვიმას მოვარდნილს ყეთქად
დარჩა ტბორების კვალი,
და რომ ლექსები ძეთქვა
კვირტების ძხეზე ხეთქას
ეუმზერდი ბავშურ თვალით.

მზეზე ჯეჯილის გაშრობას
ლურჯი ძდინარის გვერდით
და გაზაფხულის ლაშქრობას
ვხვდები გაშლილი მკერდით.

როცა ნამგალი პურში
გაწვება ახალ მთვარეთ,
და ელავს სხივთა ბურში
მწვანით წარღვნილი არე —
ჩიტების ძესმის ელეა.
მათი ფართხალი ხეზე —
მაშინ სიცოცხლე ძჯერა,
როგორც სიძღერა ძეზე.

პირველი ყლორტი ვაზის
ნაზად გაკვრია ხარდანს;
ყვავილს ფუტკარი აზის,
და მწვერვალების ხაზი
ზეცის სიღრმეძდე ატანს.

ისე უბრალო არის
მთელი სიცოცხლის სიბრძნე,
როგორც ციმცეძი ცვარის —
მე რომ ამ დილით ვიგრძნე —
როგორც ფრთხიალი ქარის —
და ბავშურ მტკავლის სიგრძე.

საქ. საბჭოთა მწერლების კავშირის საბჭოს პლენუმი

პლენუმის დღიური.

საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის საბჭოს პლენუმი გაიხსნა მწერალთა სასახლეში 16 ივნისს საღამოს 8 საათზე. პლენუმს დაესწრეს აფხაზეთის, აჭარისტანის, სამხრეთ-ოსეთის და ქუთაისის სალიტ. ორგანიზაციების წარმომადგენელნი.

16 ივნისის საღამოს სხდომაზე პლენუმმა მოისმინა მწერალთა კავშირის თავმჯდომარის ამხ. **მალაქია ტოროშელიძის** ძოხსენება „ვარდაქმნის ორი წელი“ და აჭარისტახის მწერ. კავშირის მდივნის ამხ. **ლორიას,** აფხაზეთის ძწ. კავშირის თავმჯდომარის ამხ. ჭანბას, სამხრეთ-ოსეთის მწერალთა კავშირის თავმჯდომარის ამხ. ბეგიზოვის და ქუთაისის გახყოფილების თავმჯდომარის ამხ. დია ჩიბანელის მოხსენებები — ამავე საკითხზე.

პირველ სხდომაზე პლენუმმა ერთხმად მიიღო მაქსიმ გორკისა და საკ. კ. პ. (ბ)-ის ა. კ. საოლქო კომიტეტის მდივნის ამხ. **ლ. ბერიას** ს. ...ძმი გასაგზავნი ...ულების ტექსტი: **17 ივნისის** დილის (მე-2) სხდომაზე დაიწყო კამათი ამხ. **მალაქია ტოროშელიძის** მოხსენების გარშემო. კამათში მონაწილეობა მიიღეს მწერლებმა **მიხ. ჯავახიშვილმა, ალ. შანშიაშვილმა, ვ. გორგაძემ, ლევ. მეტრეველმა, შარიფმა, პაოლო იაშვილმა, ტიციან ტაბიძემ,** და სახელგამის საბავშო — ახალგაზ. ლიტ. სექტორის გამგემ — ამხ. **რეხვიაშვილმა. 17 ივნისის** საღამოს (მე-3) სხდომაზე პლენუმმა მოისმინა ამხ. **შალვა რადიანის** მოხსენება „საბჭოთა პოეზიის შემოქმედებითი საკითხები“. იმავე სხდომაზე დაიწყო კამათი. გამოვიდენ: **იოსა ვაკელი, ირ. აბაშიძე.** სამხედრო თავდაცვითი ლიტერატურის კერძოდ სამხედრო თავდაცვითი პოეზიის შესახებ ვრცელი სიტყვა წარმოსთქვა წ. ა. მეორე ქართული დივიზიის პოლიტსამმართველოს უფროსმა ამხ. **ლ. მიროტაძემ.**

დასასვენებელ დღეს — 18 ივნისს პლენუმის სხდომა არ შეჰდგარა. **19 ივნისის დილის** (მე-4) სხდომაზე გაგრძელდა კამათი ამხ. **შ. რადიანის** მოხსენების („საბჭოთა პოეზიის შემოქმედების საკითხები“) გარშემო. კამათში მოხაწილეობა მიიღეს: **ს. შანშიაშვილმა, სიმ. ჩიქოვანმა, კონსტ. ჭიჭინაძემ, ბესო ულენტმა, კონსტ. ლორთქიფანიძემ, შ. დუდუჩავამ, პაოლო იაშვილმა, ტიციან ტაბიძემ.**

19 ივნისის საღამოს (მე-5) სხდომა დაიწყო ამხ. **ბესო ულენტის მოხსენებით** — „ქართული საბჭოთა პროზა სოციალისტური რეალიზმის გზაზე“. იმავე სხდომაზე გაიხსნა კამათი. ილაპარაკეს: **ვასო გორგაძემ, ბორის ჩხეიძემ, ალ. ჭეიშვილმა, დემნა შენგელაიამ, მიხ. ჯავახიშვილმა.**

20 ივნისის დილის (მე-6) სხდომაზე პლენუმმა მოისმინა ამხ. **დავით დემეტრაძის** მოხსენება **„მხატვრული კრიტიკის ამოცანები“.** დილის სხდომაზე გამოვიდენ: **გ. ქუჩიშვილი, ი. ლისაშვილი, ლიდა გასვიანი** (სახელგაძი), **გ. ბუხნიკაშვილი, საფო მგელაძე.**

20 ივნისის საღამოს (მე-7, უკანასკნელ) სხდომაზე პლენუმი ისმენს ამხ. **შ. დუდუჩავას** მოხსენებას „ქართული საბჭოთა დრამატურგია“, კამათში მონაწილეობა მიიღეს: **სიმ. თვარაძემ, კარლო მელაძემ, გ. ბუხნიკაშვილმა.**

შემდეგ პლენუმმა ერთხმად აირჩია საქ. მწერალთა დელეგატები სრ. საკავშირო ყრილობაზე.

ამავე სხდომაზე პლენუმმა მწ. კავშირის საბჭოს პრეზიდიუმში აირჩია ამხ. **ჭანბა** და ამხ. **ბეგიზოვი.**

პლენუმი დაიხურა ამხ. **მალაქია ტოროშელიძის** სიტყვით, რომელიც წარმოადგენდა პლენუმის მუშაობის ვრცელ ...

პლენუმის ვრცელი ანგარიში მოთავსებული ქნება მორიგ №-ში.

სასაგებლო ლაშქრობა

ბისეიდ ჯავახიშვილი

რუსულმა პრესამ სახელოვანი მწერლის მაქსიმ გორკის თაოსნობით სასტიკი ბრძოლა გამოუცხადა ყველას ვინც სალიტერატურო რუსულს პროვინციალური სიტყვებით ავსებს. ერთობილი სალიტერატურო ენის მხრივ რუსულსა და ქართულის შორის დიდი სხვაობა არსებობს. ერთ საუკუნეზე მეტი გავიდა მას მემდეგ, რაც ქართული ენა ახალ კალაპოტში კადადიოდა და ამიტომ თანდათან იმღვრეოდა და იკრუნჩხებოდა, ხოლო რუსული ენა ამავე დროს იწმინდებოდა და მდიდრდებოდა.

ილია ჭავჭავაძე, გიორგი ერისთავი, აკაკი წერეთელი და ბევრი სხვაც დროზე მიეშველნენ ანტონ კათალიკოზის, იოსელიანების და დოროშვილების მიერ დასნეულებულ ენას და იგი ხალხური ქართულის საშუალებით განკურნეს. მაგრამ ამავე დროს მას ახალნაირი სენი პარებოდა, სალიტერატურო ქართულში კუთხური სიტყვებისა და ფორმების ნაკადები ჟონავდა. რომელიც უკანასკნელ ხანს ნიღვარივით მოაწვა და ერთობილი ქართული ...ამის დაშალოს და აამღვრიოს. ამ მხრივ ქართული ენის სადისკუსიო არე რუსულზე უფრო ფართოა. რუსული გრამატიკული ფორმები თითქმის არ შეცვლილა, ქართული კი ...ეტის მეტად აირია და უამრავი უდავო ფორმა სადავოდ გადაიქცა. ამის გამო ტფილისში ...ვითონ დისკუსიაც უფრო რთულია, ვიდრე ...ოსკოვში. იქ მხოლოდ კუთხური სიტყვებია ...ადავო, აქ კი ფორმებიც და სინტაქსიც აირია (სხვათაშორის, საქმე იქამდე მივიდა, რომ ...ოგი ქართული სინტაქსის არსებობასაც კი ...ეარყოფს).

ქართული ენის აღრევაში ყველამ დაიდო ...ილი: მწერალმა, ჟურნალისტმა, მეცნიერმაც, საბჭოთა მოსამსახურემაც და სახელგაძღვანელოს ავტორმაც.

უეჭველია, რომ რევოლუციამ ქართული ლექსიკა ძლიერ გაამდიდრა, მაგრამ ამავე დროს სასაუბრო ენა დაიბინდა. მას სინათლე, არტივობა და მოქნილობა დააკლდა. რევოლუციამ ლოზუნგი მხოგვცა: ხალხურ ენას დაუახლოვდითო. ნამდვილად კი ზოგი მწერლისა და ჟურნალისტის ენა უწინდელზე უფრო მეტად დაშორდა ხალხურს. დროა ვიკითხოთ, ვისი ენა უფრო ხალხურია, ილიასი თა აკაკისა, თუ ზოგი ცნობილი ცოცხალი წერლისა? რა თქმა უნდა ილიასი და აკაკისა.

ჩემს ...ბის წიგნაკებში იმდენი ნიმუში დამიროვდა მახინჯი ქართულისა, რომ მოზრდილი ტომი გამოვა. იგი თან მაკინებს და თანაც მაღონებს. ზოგჯერ უიმედობა მომერევა და მგონია თითქოს დაკრუნჩხულ ქართულს აღარაფერი ეშველება. მაგრამ ვცდები უეჭველად ვცდები. უკანასკნელ დროს ქართულ ენას მომჯობინება დაეტყო და მწერალთა შორის თითქმის ყოველ დღე ისმის საუბარი ენის შესახებ და ძრება ქართული სიტყვისა. ეს საუბარი არ უნდა შესწყდეს, ძიება არ უნდა შენელდეს, თორემ ენა გაიყინება და მისი გაცოცხლება ძნელიდა იქნება.

ერთმანეთის ...ბდობას და ზედმეტ თავაზიანობას ვნების მეტი არა მოაქვს რა. არც მე ...ინდობ და ნურც მე დამინდობენ. უცოდვილობას ნურავინ დაიჩემებს. მაგრამ ნურც იმას დავივიწყებთ, რომ ზოგ მწერალს ერთ თაბახში ხუთიოდე შეცდომას ძლივს უპოვით და ზოგს კი ასზე მეტი აღმოაჩნდება. ჯერჯერობით არც ერთ წყაროს არ დავასახელებ, მე მინდა თავდაპირველად ისეთი მახინჯი ფორმები ჩამოვთვალო, რომელიც მეტისმეტად გახშირდა და რომელსაც ავტორების მოზრდილი ნაწილი ხმარობს. ლაპსუსებს და იშვიათად წამოცდენილ სიტყვებსა და ფორმებს თავს დავანებებ და მხოლოდ იმას ჩამოვთვლი, რაც წიგნსა და გაზეთში ხშირად გვხვდება.

წარამარად სწერენ და ამბობენ; „როგორი მაღალი კაცია... როგორი უვიცია“ (რა მაღალი კაცია... რა უვიცია).

„გაგიჟებამდე“ (გაგიჟებით) უყვარდა

„ფული მიიღო მამიდან“ (მამისაგან).... ამ საქმისაგან (დან) არაფერი არ გამოვა.

„ვიხლაფორთე.., სახლაფორთო საქმე“ (საჯახჯალო საქმე, საცოდვილო, თავსამტვრევი, სადავიდარბო, და სხ.).

„უნაკლულოვანებო“ (უნაკლო).

„ადგილებზე რა ხდება“ (ადგილობრივ, ჟლავობრივ).

„გაიცემა წევრებზე“ (წევრებს მიეცემა, დაურიგდება).

საქმე იქამდე მივიდა, რომ ქართული გეოგრაფიული სახელებიც კი რუსულიდან ითარგმნება, ხშირად გვხვდება „ბიცუნდა“ (ბიჭვინთა), „ირაკი (ერაყი), „ირი), „ქსანკა“ (ქსანი), „ცაგვერი“, (წაღვერი).

„სადგურ გორზე“, „სადგურ ხაშურზე“. (ეს „ზე რუსული „ნა“ არის) უნდა იყოს გორის სადგურზე — სადგურში.

„გასცა ბრძანება ჯარისადმი“ (ჯარს მისცა, მაგრამ ჯარისადმი მიცემული ბრძანება-ში).

„მე სახლში ვიყავი... ის სახლშე წავიდა“ (შინ ვიყავი... შინ წავიდა.

„რომის პაპა“ (პაპი, პაპა — მამის ან დედის მამაა).

სიტყვა „წარმოება“ ნამდვილ წარმოებად იქცა. წარამარად სწერენ: „საქონლის შეძენას აწარმოებდა“ (საქონელს იძენდა). „მაქრის გაცემა „წარმოებს“ (მაქარს გავცემთ, დავურიგებთ). „კაპიტალისტები აწარმოებენ მუშებზე დაცინვას“ (ამის დამწერი კი ქართულ ენას დასცინის).

„აღრიცხვაზე აიყვანეს“ (აღრიცხეს).

„1933 წელში გავსწორდით“, (უნდა ვწეროთ „1933 წელს თვეს, დღეს. მაგალითად 5 მარტს, კვირას, იმ დღეს).

რიცხვის სრულმა შეფარდებამ სულ აამღვრია ქართული, მაგალითად: „სახლები მაღლებია (მაღლები სახლები?). ფეხსაცმელები რბილებია, პურები ცხელებია, მათ მიეცეთ, დაევალოთ, გადაეცეთ“.

„ეს სასირცხოა“, მართლა სირცხვილია, საგარცხვინოა. სასირცხო“ სქესობრივ ასოს ჰქვიან.

„დეფიციტი 1000 მანეთით“ (1000 მანეთი ზარალი, დეფიციტი).

ათას კარებს აწერია „შესავალი“ (ე. ი. ...ე. ი. შესასვლელი, გასასვლელი.

„სასიკვდილოა“ — ასე აწერია ელექტრობოძებს ე. ი. ის ბოძებია სასიკვდილო, მოსაკლავი (იტყვიან ხოლმე, შე სასიკვდილეო. უნდა იყოს „მომაკვდინებელია“, ან „ერიდე, მოგკლავს“).

ერთ დროს ყველგან ასეთი პლაკატი იყო გაკრული: „ქურდებს გაუფრთხილდით“, ე. ი. ქურდებს არაფერი არ დააკლოთ, არა დაუშავოთ (ქურდებს ერიდეთ, ფრთხილად იყავით).

წარამარად სწერენ და ამბობენ „ნებართვის გარეშე“ (უნდა ნებადაურთველად), ფულის დახარჯვის გარეშე“ (ფულის დაუხარჯველად, დაუხარჯველად). „აღრიცხვის გარეშე“ (აღურიცხავად), „საქმის გარჩევის გარეშე“ (საქმის გაურჩევლად).

მექრთამენი გორიდან“ (გორელი), „კოლმეურნენი ხონიდან ხონელი), „გლეხები დუშეთიდან“ (დუშელი გლეხები).

„ის დაშორებულია მუშებიდან, მუშების გან“ (ვის, და არა ვისგან, ე. ი. მუშებს).

„ძაღლმა ლეკვები დაბადა“ (დაყარა). მაშ ძროხამაც ხბო დაბადა (მოიგო)?

„გამოცხადებულ იქნას მობილიზაციით გაწვეულად ყველა მოსამსახურენი“ (მოსამსახურეთა მობილიზაცია).

„მათ შეუძლიანთ მიიღონ ასეთი“ (მიიღონ ივი, ის).

სჯობდა ზოგ ფორმებზე სულ არ ყოფილიყო ქართული წარწერა ვიდრე ამგვარად წარყვნილიყო ქალაქი: „ზაკსოიუზი... (კენტროსოიუზი... ომპკ... ომპტ... სოიუზმიასო... ხლებო პროდუქტი... პლოდოოვოშჩი... სოიუზი ბელოკანი“, ამის დამწერმა ქართული ენის მაგიერ, ქართული ასოებიდა დაგვიტოვა. ფირმების: (წარწერების) შესახებ რამდენჯერმე გამოვიდა შესაფერი დადგენილება, მაგრამ იგი „პლოდოოვოშჩ სოიუზებისთვის“ სავალდებულო არ გამოდგა.

ძალიან იშვიათად გაიგონებთ „რიგს“ და „ჯერს“. „ოჩერედმა“ უკვე სამოქალაქო უფლება მოიპოვა.

ასეთივე უფლება მოიპოვა „ტიხჩი ჩეტირესტო ტრიდცატ დევიატ რუბლეიმ“ გაგონებთ ქართველს „ტისჩის“ გამოთქმა უფრო ეხერხება, ვიდრე „ათასი“-სა. ასეთი მაგალითები მეტის მეტად გახშირდა.

„აპურჭყებს“ (აწიტებს) „ნაჭა“ (ჯინჯილი), „ვადაჯირგალება“ (გადათელვა), „ყრონტი“ (ყანყრანტო), თვალი მივაციე“ (ჩავაშტერდი), „გაღლაბუცება“ ბდლარძუნი), (ჩოჩქოლი, ფორიაქი) „უბრად“ (უმძრახად, დამდურებული), „სტუცა“ ჩაჭყო, ჩაკრა). (ცხენით დაეშაინობდა“ (ცხენს დააჭენებდა) „შალვარს იკოტავებს“ (შალვარი ამოიკეცა, დაიკაპიწა, დაიკარწახა), „ერცახე“. (ერთი ბეწო, პაწია; პაშტა; პაწაწა; პაწაწინა; პაწაწკინტელა); გულს აუგდებდა“ (გული აიკრუა, აიყარა).

ამგვარი პროვინციალური სიტყვა უამრავი შემოვიდა. იგი სიტყვა ამერეთშიც მოიპოვება, „კიდენ“, „კიდონ“, „ღმთის წყალობა“, მქონიყო“, „ამთენი“, „რამოტელა“. „წავიკითხამ“, „აქედამ“, „წყალსა სვავთ“, „ხბოები“ და სხვ.). მაგრამ საქმე ის არის, რომ „კიდენ“ და „ამთენი“ უკვე მოვინელეთ, ხოლო „სტუცა“ და „პურჭყი“ გრძელდება. „დაედევნა“ მწერლობაში ათასჯერ უხმარიათ და ყოვლად შეუძლებელია, რომ მან გამოენთოს“ დაუთმოს ალაგი.

ამავე დროს იმერეთში შოთას სიტყვები დარჩენილა, ამერეთში კი დაკარგულა. იქაც და აქაც ნაგავი და ოქრო ერთად არეულა და გამცხრილავი არა გვყავს.

მეც ბუზებს დავედევნე. სინტექსტთან შედარებით სიტყვა ისე ძოსჩანს, როგორც ბუზი სპილოსთან. ოდესღა გ. ყიფშიძე სწერდა:

„ქართულის სისუფთავისა და კანონიერებისათვის საქმე ასოები, მარცვლები და სიტყვები კი არ არის, საქმე თვით ბუნებაა ენისა (ახლა იტყვიან: საქმე ენის ბუნებაშია“. სილოვან ხუხდაძეც ებრძოდა ამ „ში“-ს, მაგრამ სტიქიონმა მაინც თავისი გაიტანა. მ. ჯ.). საქმე სინტაქსია, ანუ კანონები, რომელსაც ემორჩილება სიცოცხლე ენისა, მისი არსებობა... უმნიშვნელოა ენისა მორფოლოგიურ-ფონეტიური მხარე. კანონიერი ფორმებია წინეთ, წინეთ, წინად: რათგან, რადგან, აგრეთვე აგრედვე; ეხლა, ახლა; შევიდა, შავიდა; მეიტა, მოიტა; მიუტა; ძალიან, ძაან, ძალან... ამ ფორმებში ზოგს საქართველოს ერთ კუთხეში ხმარობენ, ზოგს მეორეში და, მაშასადამე ორივე ფორმა კანონიერია, სამართლიანი, ენის ფონეტიკისა და მორფოლოგიისაგან შეწყნარებული და არავის არაფითარი არც ნება აქვს და არც შეუძლია მოითხოვოს: ასე იხმარეთ ეგ სიტყვა და არა ისეო“.

ამას ველარაფერს დაუმატებ. ვისაც ესმის, გაიგებს. საქმე თვით ბუნებაა ენისა, საქმე „სინტაქსია“. ვიმეორებ: ზოგი „მეცნიერი“ კი გაიძახის. ქართულ ენას საკუთარი სინტაქსი არა აქვსო.

გმირული შემოქმედება

რუსთაველის თეატრის 10 წელი

ალი არსენიშვილი

საბჭოთა კავშირის ერთერთი მოწინავე და საუკეთესო თეატრი — რუსთაველის თეატრი — დღეს ზეიმობს თავის შეტევათა პირველი ტუოის დასრულებას და ისთვის ჩვეული გატაცებით და ორგანიზებული ხელმძღვანელობისყოფით ემზადება შემდეგი ბრძოლებისა და მიღწევებისთვის. მაგრამ თეატრის მიერ უკვე ძოპოებული მიღწევები, ის რაც მის ძიოთად შემოქმედებით კაპიტალს შეადგენს, თეატრს არ ძიუღია თავისთავად და თვითდინებით. არა, თეატრის მთელ კოლექტივს და ძის ძირითად შემოქმედებითი ბიოთეს, საიდანაც გამოვიდენ ისეთი ერთეულები, როგორიცაა **ვასაძე ხორავა, წულუკიძე, დავითაშვილი,** ძისი დაუცხოეელი ხელძღვანელი და ეხტუზიასტი **სანდრო ახმეტელი,** მხატვარი **იო. გაძრეკელი** და სხვ., ...ლოხისძიეის გამოღება და ბრძოლების გადახდა დასჭირდათ იმისათვის, რომ აქტიურად ჩაბძულიყვენ სოციალისტურ ძშენეელობა'ძი და თეატრის ძთელი ძემოქმედებითი მუშაობა მთლიანად დაეძორჩილებიათ სოციალიზმის ინტეოესებისათვის. უსათუოდ დიდი შემეცნებითი ძიშვეხელობის ძეიცველია რუსთაველის თეატრის გახვლილი შეძოქიიდებითი გაძოცდილება. თეატოის თავისებური სახის დადგიხება, სათავე იმისა, რაც შეადგენს რუსთაველის თეატრის რაობას და გახსაკუთრებულ და გარკვეულ ადგილს ახიქებს ძას საბჭოთა კავშირის ძსოფლიო მნიშვხელობის თეატრთა ძორის.

რუსთაველის თეატრმა თავის განვითარების პირველ ეტაპზე წარმატებით დასძლია ბიოლოგიურ - იოაციონალურ სტიქიუოოსის კონცეპცია და გადავიდა საზოგადოებრივ-კლასობრივ, ოევოლუციურ პრაქტიკის ახაოეკლის მოძცეძ საბჭოთა დრამატურგიის განსახიერებაზე, და უკვე ისტორიულ ეტაპების მნიშვნელობის სპექტაკლებში ოუსთაველის თეატრმა ორიგინალურად მიღწეული თავისი მთავარი ხერხის — უცნაურად დაჭიმულ, შეკუმშულ და სპირალისებურ ელასტიურობის მქონე რიტმის — საშუალებით შეშარიტად ახალი რიტმის დიალექტიკით ახალ ხარისხში აიყვანა ლავრენევის, ბილ-ბელოცერკოვსკის, გლებოვის, კირშონის და სხვ. საბჭოთა დრამატურგიის პირველი ხშირად კოსმიურად განყენებული და კონკრეტულ-ისტორიულ ყოფის სიღრმეს მოკლებული ორგანიზმები.

მაგრამ პირველი უდიდესი და შეიძლება ითქვას, გადამწყვეტი ბრძოლა თეატრმა მოიგო „ანზორში“. ამ დადგმაში თეატრმა ნამდვილი პატრონი და ისტორიულად ერთად ერთი კანონიერი გამგებელი მოუნახა თავის უდიდეს საუნჯეს, ესოდენ ბედნიერად მიგნებულ რიტმს. „ანზორში“ მოხდა ნაციონალურ რიტმის მისამართის სავსებით სწორი მიგნება. იგი აქ გაივსო და გამდიდრდა გარკვეულ სოციალურ შინაარსით. აქ მას ჩამოსცილდა ბიოლოგიურ-ნაციონალისტური და ზოგჯერ სტიქიურ-ზოოლოგიური სიჭარბე და პროლეტარულ შეგნებით ორგანიზებულმა მან შექმნა სპექტაკლი, რომელიც დღემდე რჩება როგორც ნიმუში სოციალისტურ რევოლუციის ქარიშხალის ძლევამოსილ გუგუნისა საბჭოთა კავშირის ჯერ კიდევ გუშინ „არა ისტორიულად“ წოდებულ და ჩამორჩენილ ხალხებში. **ანზორით“ რუსთაველის თეატრმა გაარღვია ნაციონალურ კარჩაკეტილობის ზღუდე და საბჭოთა თეატრალურ კულტურის დროშის ქვეშ მისცა საბჭოთა კავშირს საუკეთესო ნიმუში საბჭოთა ეპოქის თეატრალურ არა სანახაობისა, არამედ მოქმედებისა.**

ცნობილია, რომ საუკუნეთა მანძილზე დაგროვილ და პირველად სტანისლავსკის მიერ ჩამოყალიბებულ მოთხოვნათა ჯამი, რომელთა უგულებელყოფას ვერ ითმენს ნამდვილად სრულფასეული სცენიური განსახიერების ხელოვნება, შესდგება შემდეგი 10 „მცნებისაგან“.

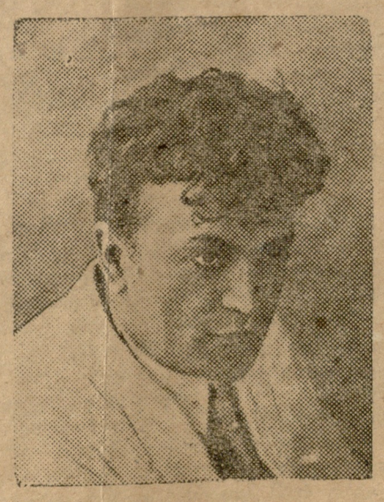

რესპუბლიკის დამსახურებული არტისტი
სანდრო ახმეტელი

1. იყო სცენაზე გულმოდგინედ შეკრებილი.
2. მიზანშეწონილად გაანაწილო კუნთობრივი ენერგია კუნთთა შორის.
3. გამოძებნო შენი მიმართება გარემოსადმი.
4. იმოქმედო ისე, რომ არ ზრუნავდე გრძნობებზე.
5. დაასაბუთო (სცენიურად „გაამართლო“) შენი ყოფაქცევა სცენაზე.
6. მუდმივ დამოკიდებულებაში იყო პარტნერთან.
7. გახსნა ავტორის ტექსტის შინაგანი ახრი — ქვეტექსტი.
8. შექმნა მოსაცემ სახის ბიოგრაფია და საცხოვრებო პირობები.
9. ითამაშო არა თავისთვის, არამედ პარტნერისათვის.
10. ებრძოლო შტამპს.

მაგრამ ამ უდაო და კლასიკურ მცნებათა კრებულს ემატება ერთი უმთავრეს რაიც მათ შემატა ოქტომბრის შემდგომმა პროლეტარულ პრაქტიკის მონაპოვარმა, სახელდობ ესაა. ყოველივე ამის გაშუქება, გაგება და ჩამოსხმა მსახიობის საზოგადოებრივ პრაქტიკის და მსოფლმხედველობის მიხედვით.

და განა სასცენო ხელოვნების აქ წარმოდგენილ კონცეპციის ხორცის შეესმას არ წარმოადგენს რუსთაველის თეატრის შილერის სპექტაკლი? მაგრამ არა. რუსთაველელებს, როგორც ოქტომბრის პირმშო შვილებს, მიუმატებიათ კიდევ ერთი.... მაგრამ არა მცნება (რა არქაული სიტყვაა!), არამედ შეგნებულად გამიზნული რიტმი, სწორედ ის, რაც სიცოცხლეს აძლევს და ელდენივით დაუვლის და შეაერთებს ყველა 10 მცნებას თუ სახელმძღვანელო წესს.

რუსთაველის თეატრმა გასწმინდა შილერი შილეროვშჩინიდან, გაანთავისუფლა იგი იდეათა მისტიკისა და ტრადიციულ აქტიორულ იდეალიზაციისაგან, ჩამოაშორა სევდიანი, პუშკინის ლენსკირებური გაურკვეველი და ბუნდოვანი რომანტიზმი და მისცა შილერს მაშინდელ გერმანიისათვის მიუწვდომელი რევოლუციური რომანტიზმის სული, რომელზედაც ფაულად ოცნებობდენ გერმანელი ლიტერატურული რობესპიერები, **რუსთაველელების მიერ მოცემულ „ინ ტირანოს“-ის ინტერპრეტაცია უდიდესი მიღწევაა არა მარტო ქართულ საბჭოთა თეატრისა, არამედ საბჭოთა კულტურისა.** შექსპირის, ბალზაკის, სტენდალის, გოგოლის უკანასკნელ ინსცენირებათა შორის ეს მიღწევა საზღვრითია და კიდეც ათარიღებს გამარჯვებულ კოლექტივის ახალგაზრდული ენტუზიაზმით განვლილ სასიქადულო შემოქმედების პირველ გადასავალს.

გამოცდილებით, ხელოვნებით, ძიებით, მიღწევებით და სიბრძნით დაგვირგვინებული შუადღე, შემოქმედებითი შუადღე ზეიმით თავს დასდგომია რუსთაველის თეატრს. მან აიღო ისეთი საპასუხისმგებლო სიმაღლეები, რომ დიდი საბჭოთა კავშირის თეატრალური კულტურის ერთერთ კერად იქცა.

მაგრამ სოციალიზმის ქვეყნის გაქანება მეტია უკვე მოპოებულ ყველა მიღწევებზე. იგი ვერ დაკმაყოფილდება არსებულით და სოციალისტური სინამდვილის ახალ და უფრო მაღალ ანარეკლის მოკემის ამოცანას უყენებს სახელოვან შემოქმედთა კოლექტივს.

მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლების პირობებში შეიძლებოდა წარმოშობილიყო ისეთი დიდი მოვლენა საბჭოთა თეატრალური კულტურის, როგორიცაა რუსთაველის სახელობის თეატრი.

დეგენერაციის ღამე

პაოლო იაშვილი

სავსე მნათობმა
როგორც გართობა
ისე გატოპა
ვარსკვლავთ ჩქერები,
და შუალამის მყუდრო მხატვრობა
გაახალისა ვერცხლის ფერებით.

ნელი შერხევა
იწყეს ვერხვებმა,
შუქს ეხერხება
მათთან თამაში,
დიდი სიჩუმე უხმო მეხებად
ჩაბუდებულა კლდის აკლდამაში.

სივრცე მედგარი
გახდა ნეტარი,
მესამედ არი
ჰყივის მამალი;
და სილამაზის სულით შემთბარი
ჯერ გართულია ძილში ტრამალი.

დილამ ზეციდან
სხივი შეგვძინა,
და ჩაეცინა
თითქოს ქვეყანას,
როს ჩემს გარშემო ტკბილად ეძინა
მონადირეთა დაღალულ ბანაკს.

ფიქრში წასული
შემოგარსული
მოვსწყდი სასთუმალს
სხივივით ჩქარი:
ვხედავ მასპინძელ თურქის ასულმა
უკვე განთიადს გაუღო კარი.

შემომაცქერდა,
გული აძგერდა,
როგორც ასკერთა
ბრძოლაში მიწა...
შებრუნდა როგორც თევზი ფაცერთან
და მოშრიალე ჭილოფზე მიწვა.

რა მექნა განა?
მთელი ქვეყანა
ულხინეს ნანას
წარმოადგენდა...
და დავაძახე მძინარე ბანაკს:
ამხანაგებო! უკვე გათენდა!

საქართველოს მწერალთა კავშირის დელეგატები მწერალთა სრ. საკავშირო ყრილობაზე.

საქ. საბჭ. მწ. კავშირის საბჭოს გაფართოებულმა პლენუმმა მწერალთა საკავშირო ყრილობაზე ერთხმად აირჩია შემდეგი ამხანაგები:

1) მ. ტოროშელიძე, 2) პ. საყვარელიძე, 3) მიხ. ჯავახიშვილი, 4) ს. შანშიაშვილი, 5) ნ. მიწიშვილი, 6) შ. დადიანი, 7) შ. დუდუჩავა, 8) პან. ჩხიკვაძე, 9) სიმ. ჩიქოვანი, 10) დემნა შენგელაია, 11) კ. ლორთქიფანიძე, 12) ბესო ჟღენტი, 13) დ. დემეტრაძე, 14) ი. გრიშაშვილი (სათათბირო ხმით).

აფხაზეთიდან:

1) ჭამბა, 2) თალაკვაძე, 3) კანანიდი, 4) მიქავა (სათათბირო ხმით).

სამხრეთ ოსეთიდან:

1) ჩერმენ ბეგიზოვი, 2) ს. ეული, 3) კარეოვი.

წერილები ხელოვნებაზე

სახვითი ხელოვნების გამოფენა

გერონტი ქიქოძე

მცხეთის სვეტიცხოველის კედელზე, ჩრთილოეთის მხრით, მოჭრილი ხელის ბარელიეფია გამოქანდაკებული, გონიოთი აღჭურვილი, რაიცა ხუროთმოძღვრის ნიშანი უნდა იყოს. ამ ბარელიეფს ქვემოთ წარწერა აქვს: „ხელი მონისა კონსტანტინესი არს, რათა შეუნდოთ". რად მოსჭრეს ხელი მონა კონსტანტინეს? უნიჭო ხუროთმოძღვარი იყო და გონიოს მარჯვედ ვერ ხმარობდა? თუ, როგორც დღემდე დარჩენილი ხალხური ლეგენდა ამბობს, ივი შეიძლება სწორედ თავისი გენიის მსხვერპლი გახდა, ხუროთმოძღვართა უნუცესის მეშურნეობა გამოიწვია, შესმენილ იქნა მეფის კარზე და სასამართლოში თავისი მარჯვენა ვერ დაიცვა მჭერმეტყველობის უქონლობის გამო, ხოლო თავისი არტისტული სახელის დაცვა შთამომავლობას მიანდო, რომელიც დღემდე მღერის:

— ხეკორძულას წყალი მისკამს, მ.ხეთა ისე აბნია,
არც მტკვრისა, არც არაგვისთვის მე ცვარი არ დამიკლია,
დამიჭირეს, ხელ! მომჭრეს, რატომ კარგი აგიგია".

მე მგონია ეს მონა კონსტანტინე ერთი მოუსვენარი კაცი იქნებოდა, მას არ ეწამებოდა პარნასელების პრინციპი „ხელოვნება ხელოვნებისათვის"; ჩაერეოდა იმ პოლიტიკურ ბრძოლაში, რომელიც სწორედ სვეტიცხოველის აშენების დროს ბაგრატ მე-4 და მძლავრ ფეოდალსა ლიპარიტ ორბელიანს შორის სწარმოებდა; რეაქციონური პარტიკულარიზმის იდეას მიემხრობოდა აბსოლუტიზმის იდეის წინააღმდეგ, აგიტაციას გასწევდა ქვის მთლელებსა და კალატოზებში, ხბოს ტყავზე დაწერილ პროკლამაციას გააკრავდა იმ კედელზე, სადაც დღეს მის შენდობას თხოულობენ: ამიტომ, როცა ბაგრატ მე-4 თავისი ურჩი ქვეშევრდომი საბოლოოდ მოსდრიკა იგი მის მომხრეებსაც გაუსწორდებოდა და სვეტიცხოველის ხუროთმოძღვარს დასჯიდა, რასაკვირველია, არა როგორც ხელმარჯვე ოსტატს, არამედ როგორც მავნებელ სპეციალისტს.

არასოდეს ხელოვნება პოლიტიკის გარეშე არ მდგარა, არც ძველს საქართველოში, რა საკვირველია, მაგრამ ასეთი ტრაგიკული ბედი დიდ ხელოვანს მაინც ალბად იშვიათად სწვევია. პირიქით, როგორც ეტყობა, ხელისუფლება ჩვენშიც ისევე ანებივებდა დიდ ოსტატებს, როგორც იტალიის რენესანსის ეპოქაში მედიჩები და სფორცები ანებივრებდნენ და მათ ისევე აპატრონებდა პატარა ადამიანურ შეცოდებებს, როგორც რომის პაპები ფილიპო ლიპიას ან ბენვენუტო ჩელინის აპატრონებდენ. გავიხსენოთ „მხატვართა უხუცესი", რომელსაც თავისი თავი აფხაზეთში ბედიის ტაბარში გამოუხატავს დაახლოებით ათასი წლის წინად ჩვენამდე. აქ იგი წარმოდგენილია წვერ-ულუაშ მოპარსული, დაბაისელის მდიდრულ ტანსაცმელში, თავზე მომაღლო, გიდელის მსგავსი ქუდი ხურავს, მარჯვენა ყურზე საყურე ჰკიდია, ეს, თუ არ ვცდები, უზენაესი ხელისუფლების, სენატორობის მსგავსი ხარისხის ნიშანი უნდა იყოს.

რადგან ჩვენ უფრო ჰუმანიური გრძნობებით ვართ გამსჭვალული ვიდრე ბედიის აღმშენებელი ბაგრატ მე-3 ან სვეტიცხოველის აღმშენებელი ბაგრატ მე-4 იყო, თუნდაც ეს გვეკითხებოდეს, არავის მხატვრის ხელის მოჭრას არ ვურჩევდით უნიჭობისათვის. პირიქით, როცა ამ გაზაფხულის მიწურულში, ამ ვარდის ფურცლობისა და პაემანის დროს რუსთაველის პროსპექტზე ყოფილი სამხატვრო გალერეის შენობაში შევდივართ ქართველი, სომეხი და ადერბეიჯანელი მხატვრების გამოფენაზე, მზად ვართ სენატორთა საყურეების დარიგებას დაუჭიროთ მხარი.

მე, უწინარეს ყოვლისა, მარჯვენა ყურში საყურეს გავუყრიდი ჩვენ დიდს მოქანდაკეს იაკობ ნიკოლაძეს, რომელმაც აქ რამდენიმე საუცხოოდ შესრულებული ბიუსტი გამოფინა, სახელდობრ ლენინისა, სტალინისა ფ. მახარაძისა და პ. მელიქიშვილისა. გარდა გასაოცარი წმინდა პორტრეტული მსგავსებისა ამ ბიუსტებს ადამიანის სულში ღრმად ჩაწვდომა, ახასიათებს. განსაკუთრებით ეს ითქმის ლენინის პორტრეტზე, რომელსაც თვალებში და ტუჩების გარშემო რაღაც იდუმალის ღიმილი უთამაშებს, თითქო მან ისეთი რამე იცოდა, რაც სხვებმა არ იციან. მე მგონია, ამ ბიუსტებზე უფრო სუსტია კარლ მარქსის მონუმენტალური ფიგურა, რომლის დადგმას ტფილისის რომელიღაც მოედანზე უნდა აპიროდენ. ჩვენი მოქანდაკის განზრახვა, რომ მარქსს სახით აზრებში წასული და ცოტა არ იყოს დაღლილი ბრძენის ფიგურა მოგვცეს, მხოლოდ სანახევროდაა სწორი: მარქსი იყო არა მარტო მოაზროვნე, არა მარტო „კაპიტალის" ან „პოლიტეკონომიის კრიტიკის" ავტორი, არამედ ბასრი პოლემისტიც და ვნებიანი პოლიტიკური მებრძოლიც, იგი შეიძლება ნაკლებ ჰგავდეს როდენის იმ მოაზროვნეს, რომლის ბრინჯაოს ფიგურა პანთეონის წინ სდგას პარიზში, მაგრამ მისი წარმოდგენა არც პასკალის და სპინოზას მსგავსად შეიძლება.

შემდეგ მე სენატორის საყურეს არ დავიშურებდი არც ჩვენი მხატვართა უხუცესის გიგო გაბაშვილისთვის, რომელსაც კარგი, ძველი აკადემიური სკოლა აქვს განვლილი, ჩინებულად ეხერხება ჩვეულებრივი ყურიანი და ცხვირიანი ადამიანის დახატვა, არც თანამედროვე ქართველ მხატვართა ბელადის ლადო გუდიაშვილისთვის, რომელსაც გადაწყვეტილი აქვს საბოლოოდ დაარღვიოს და გადალახოს აკადემიური მხატვრობის ნორმები, მეტის მეტად ეჯავრება ყურიანი ადამიანების დახატვა და, მიასადამე, არც საყურე ეყვარება. შემდეგ საყურეები მოუხდებოდათ ელენე ახვლედიანსა და თამარ აბაკელიას, არა მარტო იმიტომ, რომ ისინი ქალები არიან, არამედ იმიტომაც რომ გამოფენაზე ისინი მაღალი ნიჭიერ ოსტატებად გვევლინებიან, მხოლოდ პირველი უფრო ძლიერი უნდა იყოს ვრაფიკაში ვიდრე ფერწერაში, მეორე უფრო სკულპტურული ნიჭით აღჭურვილი მხატვარია. ამ უკანასკნელს აქვს ადამიანის სხეულის მასის გრძნობა, კონტურების უბრალოება და სიძლიერე, რაიცა ასე საჭიროა მონუმენტალური სტილის მხატვრობის შესაქმნელად. თანამედროვე კოლექტივის შრომის პროცესები მას რაღაც არქაული ელემენტარობითა და სიწყნარით აქვს გადმოცემული. კოლმეურნე გლეხები ჩაის ან ბრონეულის მოსავალს ისე კრეფენ, თითქო მაგიურ აქტს ასრულებდენ.

საზოგადოდ ახალგაზრდა მხატვრებს შორის, როგორც ეტყობა, ბევრია ნიჭიერი, რა საჭიროა ყველას სათითაოდ ჩამოთვლა. ზოგიერთ მათგანს, როგორც მაგალითად ძნელაძეს, მონუმენტალური სტილის გრძნობა ახასიათებს, თუმცა მათი შემოქმედება გარეგნულად არ სცილდება დაზგობრივი ფერწერის ვიწრო ჩარჩოებს, ზოგიერთი, როგორც ნადარეიშვილი, დეკორატიული მხატვრობისაკენაა განხრილი, ზოგი კიდევ, როგორც საშუალო თაობიდან, ციმაკურიძე, ხოლო ახალგაზრდა თაობიდან გრძელიშვილი, მაყაშვილი და მამალაძე კარგი პეიზაჟისტები არიან.

მაგრამ ამ ახალგაზრდებს შორის ყველაზე ახალგაზრდა მაინც მოსე თოიძეა თუ ხნოვანებით არა, თავისი მუდამ მშფოთავი, მაძიებელი სულით. ყოველ აკადემიურ ნიშანს, თვით გიდელის მსგავს ქუდსაც იგი უეჭველია იაკობინურ ჩაჩს ამჯობინებდა, ვინაიდან მისი მხატვრული პატივმოყვარეობის მთავარ საზრუნავს, როგორც ეტყობა, ის შეადგენს, რომ ფეხდაფეხ მიჰყვეს რევოლუციას. თავისი ცნობილი „სამოვარის" გვერდით, რომლის ქვედა ნაწილში იგი ნატიურ მორტის ოსტატად გვევლინება, მას გამოფენილი აქვს სურათები, სადაც გვიხატავს სტალინს, რომელიც სიტყვას ამბობს ა. წულუკიძის ცხედართან ან კიდევ მოგვითხრობს, როგორ სტანჯავდენ ქართველი ფეოდალები გლეხებს, როგორ აგდებდენ მათ ხელფეხ-შეკრულთ ასწლოვანი ხის ფუღუროში, როგორი უადამიანო გულგრილობით უცქერდენ ამ ტანჯვას მოცეკვავე და მომღერალი კეთილშობილი ლორდები, ჩემო ლორდო,
ლორდო, ორბის ფრთიანო...
ტანო აყრილო ფიქვივით,
ბრინჯაოს კუნთებიანო!
ფაფარი აბრეშუმის ვაქვს,
და თაფლისფერი თვალები,
გშვენის გაფრენა ქორივით,
გზაზე გაკრული ნალები.
ლორდო ჩემო ლორდო,
მთვარე ხარ პირდახატული...
სიმინდი, ქერის მარცვალი
შენთვის მაქვს შემოხახული.
გაზაფხულდება. მზის სხივზე
კვირტს გამოიტანს ვენახი —
აგუგუნებულ სიმღერით
საშრომად მიწა გვეძახის.
ყანაში გველის გუთანი,
საკვეთი გამოპირული,
ზაფხულზე — კევრის ტრიალი,
სიმღერა კალოსპირული.
მტკიცეა ჩვენი განზრახვა
და ზრუნვა ყოველდღიური:
ოქროს ხორბალით აივსოს
ბეღლები კოლექტიური.
ამაღლდეს ჩვენი ქვეყანა
სიმდიდრის უხვი მთებითა —
მაგარ ფოლადით ნაჭედი,
ფოლადისავე ფრთებითა.
ლორდო, ჩემო ლორდო,
რაში ხარ ორბის ფრთიანი —
გაფრინდი, გადამატარე
მინდორი, ჭალა ტყიანი.
— რად დამიღონდი? — შვილივით
თავს განა არ გევლებოდი —
ბზის დასაყრელად ცისმარ დღეს
დილის ცისკარზე ვდგებოდი.
გათლილ ქვისაგან აგიგე
ბროლივით თავლა, მზიანი...
მოგართვი: წყალი კამკამა,
მსუყე იონჯა ცვრიანი.
ლორდო, ჩემო ლორდო,
ლორდო, ორბის ფრთიანო,
ტანო აყრილო ფიქვივით,
ბრინჯაოს კუნთებიანო.
მტერი თუ საზღვარს ჩამოწვა
როგორც ნაგუბარს წყალია —
იცოდე: ქვეყნის წინაშე
სხვაგვარი გვიწევს ვალია.
თუ ბუდრონის საყვირი
გვიხმობს: „დასხედით ცხენზედა!" —
ჯიქურ, ხმალდახმალ მიმაგდე
თავგამეტებულ მტერზედა.
შვიდს დავკრა. შვიდი ავკაფო,
მგელსა დავცვითო კბილები,
ზვავად დავაწყო მტრის ლეში,
დადინდეს სისხლის მილები.
სამშობლოს ახალ ვარსკვლავსა
დიაღაც ვეთაყვანები,
მისთვის არ მომიდუნდება
მოუდრეკელი მკლავები.
ვერა, ვერ გაგვტეხს გრიგალი,
ვერცა ლაწანი ტყვიისა —
ვიცით გულდაგულ დახვედრა,
ფავისგანწირვა გმირისა.
თუ ვინმეს რამე შეგვშურდეს —
გახმეს ვაჟკაცის ხელები,
მაგრამ ჩვენს მიწას დავიკავებ,
მიტომ ვართ სტალინელები.
ყოველი ქვეყნის მშრომელმა
მუდამ გვიგულოს ძმურადა —
მტერს მტრულად მივეგებებით,
მეგობარს — მეგობრულადა.
ლორდო, ჩემო ლორდო,
რაში ხარ ორბის ფრთიანი —
გაფრინდი, გადამატარე
მინდორი, ჭალა ტყიანი.

„ბათა ქექია"

პანტელეიმონ ჩხიკვაძე

ლოგში ჩართულ ტიპაჟისა და მათი დიალოგების საშუალებით ახერხებს რომანი ინტერესით იკითხებოდეს თავიდან ბოლომდე.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ „ბათა ქექია" გამოდის რომენ როლანის ამავე ტიპის ნაწარმოებ „კოლა ბრენიონის"-აგან. ეს ითქმის „ბათა ქექიას" მეორე ნაწილის შესახებ, სადაც მკითხველი ერთგვარ ახლო ნათესაობას ამჩნევს „კოლა ბრენიონსა" და „ბათა ქექიას" ძირითად ხაზებს შორის.

ბათა ღვინის მოყვარული, მოარშიყე, მესაკუთრე, ეშმაკი და მხიარული. კოლა ბრენიონიც ასეთივე თვისებებით არის დაჯილდოებული. ბათა ჭკვიანია, თუმცა ხშირად თავს იკატუნებს, კოლაც ასეთივე ტიპის ხელოსანია...

საყურადღებო ის არის, რომ დემნა შენგელაია რომანს სწერს სამეგრელოს მასალებზე, ტიპები ნამდვილი ქართველი ადამიანებია, გეოგრაფიული ლოკალი მკვეთრად მოხაზული, სიტყვიერი მასალა და ხალხური თქმები რომანის საერთო ძაფებთან შეფარდებული. ნათესაობა რომანისა, როლანის ცნობილ ლიტერატურულ ნაწარმოებთან თვალსაჩინოა. ეს აიხსნება იმით, რომ დ. შენგელაია ხშირად ექცევა უნებლიე ლიტერატურულ გავლენაში და მიუხედავად იმისა, რომ მისი საკუთარი მასალა გაცილებით ორიგინალურია და საინტერესოც, არ ცდილობს მწიგნობრულ ზეგავლენისათვის გვერდის ახვევას...

ჩვენის ფიქრით ბათა ქექიას მასალები იმდენად ორიგინალურია, იმდენად მდიდარი თავისი სპეციფიურობით, რომ სულ აუცილებლად შეეძლო მას აცდენოდა რომენ როლანის რომანის ტიპაჟსა და ფაბულარულ სქემას... ეს რა თქმა უნდა რომანის სხვა მეთოდით დაწერასაც მოითხოვდა.

როგორც ზემოთ ვთქვით ბათა არ არის ჩვენი ცხოვრების ტიპიური მოვლენა.

გაცილებით ძლიერია ცხენის ქურდის თამაშუე დანელიას ტიპი.

მიუხედავად იმისა, რომ რომანში დანელიას ძალიან მცირე ადგილი აქვს დათმობილი, ის მაინც სრული დამაჯერებლობით არის მოხაზული და იშვიათად რომ მისი სახე მკითხველს ღრმად არ შეეჭრას მეხსიერებაში.

ტიპიური გმირია მღვდელი საბალია. მღვდლის შვილი ლენჩი ბობია, ბათას ქალიშვილი ქიონია და სხვა.

ასე რომ, თუ დ. შენგელაიას წინა დროის შემოქმედებით პრაქტიკაში ჩვენ ნაკლებად ვხვდებით ტიპებს. ნაწარმოებს აკლდა ფაბულარული ჩონჩხი და ზოგჯერ სიუჟეტიც ძალიან სუსტად იშლებოდა, ბათა ქექიას მოქმედება სუსტი ფაბულა, სიუჟეტი და ტიპებიც. აღსანიშნავია ისიც რომ თუ შენგელაია წინად სრულიად გაურბოდა წერის დიალოგიურ ფორმას, „ბათა ქექიაში" ცდილობს დიალოგების გამართვას და ეს ცდა უთუოდ გამართლებულია.

საერთოდ „ბათა ქექია"-ს ავტორმა სცადა, მაგრამ ჯერ კიდევ ვერ მოგვცა ფაბულიანი და მტკიცე სიუჟეტურ ღერძზე გამართული ნაწარმოები. დ. შენგელაია „ბათა ქექიაში"-ც ჯერ უმთავრესად რჩება ფრაზისა და სიტყვიერი მასალის დაუფლებისათვის მებრძოლად, მიტომ არის, რომ „ბათა ქექიას" ცალკე ნაწილები ერთმანეთთან მჭიდროდ არ არის შეკავშირებული და ცალკე ეპიზოდების შთაბეჭდილებას სტოვებს. ეს ითქმის 1905 წ. ამებზე. ფაბულიდან გამომდინარე თითქო მოსაოდნელია ბათა ქექიას რევოლუციონურ მოღვაწეობაზე მოთხრობის ამბავი, მაგრამ თუ ორმად ჩაუკვირდებით ბათას რევოლუციისადმი დამოკიდებულობის საკითხს, აღმოვაჩენთ, რომ ბათა რევოლუციასაც მესაკუთრეს თვალით უყურებს. რევოლუციიდან ბათა მემამულეთა ქონების დაუფლებას და მითვისებას მოელის.

აქვე უნდა შევნიშნოთ, რომ ავტორი არა სწორ შეფასებას იძლევა 1905 წლის რევოლუციურ მოძრაობისა. შემცდარია და ისტორიულ ფაქტებს ... ეს ... ეს ... ...

„ბათა ქექია“

რიულად დაუსაბუთებელი, როცა გამარჯვებული რევოლუციური რაზმები ვითომ ცეცხლსა და ხანძარს აძლევდენ მეფის მოხელეთა სახლკარს, არბევდენ და აწიოკებდენ მათ ოჯახებს. მოუსმინოთ ავტორს: „ამბოხებულებს საქმე თითქმის მოეთავებინათ, ხელფეხ-შეკრული მამასახლისი იქვე დაეგდოთ“... „იქვე მისი დაწიოკებული ცოლშვილი ეყარა. ბევრი, მეტად ბევრი შხამი და სიმწარე გვახსოვდა მაგათგან და გულს სიბრალული არ ეკარებოდა. აჯანყებულები არაფერს არ ინდობდენ. რაც გამოიტანებოდა და წაიღებოდა, გარეთ გამოქონდათ და წასაღებად იმარაგებდენ“.

გამოდის, რომ წითელი რაზმები ძარცვაგლეჯას აწარმოებდენ. ეს ცოტა არ იყოს ცილისწამებაც არის რევოლუციურ მოძრაობაზე. რაც შეეხება ცეცხლის წაკიდებას ეს მოხდა დამსჯელი ექსპედიციების მიერ მოსახლეობის გადაბუგვის შემდეგ და არა გამარჯვების პერიოდში. ცნობილია, რომ მოძრაობას დამარცხების შემდეგ დამსჯელი ექსპედიციის დიქტატორმა ალიხანოვ — ავარსკიმ ცეცხლს მისცა გურია-სამეგრელო. გამარჯვების გზაზე დამდგარ რევოლუციონურ რაზმებს ცეცხლისათვის პირველად არ მიუმართავს. ეს განმარტება უთუოდ სჭირდებაა დემნა შენგელაიას რომანს, რომ ახალგაზრდა მკითხველი შეცდომაში არ იქნას შეყვანილი.

ახლა განვიხილოთ „ბათა ქექიას“ სტილი და ენა. ჩვენ ზევით აღვნიშნეთ, რომ დ. შენგელაიას მუშაობა ფრაზის გამოკვეთისა და სიტყვიერი მასალის შერჩევის ხარჯზე მიმდინარეობს-მეთქი. მართლაც „ბათა ქექია“ აწეული მხატვრული ტონით იწყება. ლექსიკონის სიმდიდრესა და სახეების სიჭარბეს გააქვს მონოლოგის ხერხით დაწერილი რომანი და ბოლომდე შეუნელებელი ინტერესით იკითხება.

ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ ბათა ხშირად იმეორებს თავისთავს, ხშირად ერთდაიმავე ხასიათის მონოლოგი რამდენჯერმე გვხვდება რომანში, მაგრამ მონოლოგის ხერხით ასე ვრცელი რომანის დაწერა სხვანაირად შეუძლებელი იყო.

ბათა ქექია არც ზედმეტი ბანალური ადგილებიდან არის დაზღვეული. მოვიგონოთ ბათასა და სიდუს აბრეშუმის ჭიის ჩელტებზე შეხვედრა, საბალიასას ქეიფი და თხის მოპარვის სცენა. ან კიდევ ჯორისა და „ენაზე დამაბის“ უკვე ცნობილი ანეგდოტი.

ასეთი ყალბი, მსუბუქი ადგილები უთუოდ უნდა ამოღებულ იქნას რომანიდან. უნდა შემოკლდეს ზოგიერთი მეტად გაჭიანურებული ეპიზოდები.

ხშირია რომანში პორნოგრაფიული ადგილებიც.

დემნა შენგელაიას ლიტერატურული ენა გამართულია, სახეები მკვეთრი და ჩამოქანდაკებული. ხშირად ხალხური სიბრძნეც თავის ადგილას აქვს ავტორს მისადაგებული და ამით კიდევ უფრო აძლიერებს სიტყვიერი მასალის ემოციონალურ ზეგავლენას მკითხველზე. შენგელაიას ჭარბად შემოაქვს მეგრული და ძველი ლიტერატურული (ამჟამად მივიწყებული) სიტყვები.

ამ მეტად ნაყოფიერ და სასარგებლო მუშაობაში არ შეიძლება მწერალს არ გაეპაროს

ფოლკლორი

საქ. მუზეუმის ფოლკლორის განყოფილებამ დაამზადა ერთი ტომი ქართული ზღაპრებისა, რომელიც დაიბეჭდება მუზეუმის ხაზით. ერთი ასეთივე ტომი დაიბეჭდება მოსკოვს რუსულად (მუზ. გამოც.). აგრეთვე ერთი წიგნი ქართული ზღაპრებისა დაიბეჭდება გამომცემლობა „აკადემიას“ მიერ.

განყოფილება დასაბეჭდად ამზადებს საბავშო ფოლკლორს (ტექსტები და გამოკვლევა).

მზად არის დასაბეჭდად ქართული ანდაზების ერთი ტომი, რომელიც ათიათას ანდაზას შეიცავს.

მუსიკალური ფოკლორის დარგში მიმდინარეობს ახალი მასალების ჩაწერა, კერძოდ ოლიმპიადაზე მონაწილეთაგან.

მეცნიერულად აღწერილი ქართ. ხალხური ინსტრუმენტები, რიცხვით 120 ცალი (მზადდება დასაბეჭდად ალბომის სახით).

მიმდინარე ზაფხულში განზრახულია ორი ფოლკლორისტული ექსპედიციის მოწყობა: 1) თერგის ხეობაში — ქართლი და 2) ბორჩალო-წალკის რაიონში.

წარმოებს აგრეთვე კვლევა ფოლკლორის შემდეგი ძირითადი საკითხებისა: შრომის სიმღერები, კლასობრივი ბრძოლის მომენტები ქართულ ფოლკლორში, ქართული ეპოსის ფორმა, ქართული ხალხური სიმღერის პოლიფონიისათვის, ინსტრუმენტალური ბგერათა წყობა და სხვა.

საქ. საბჭოთა მწერლების კავშირში მიღება

საქართველოს საბჭოთა მწერალთა კავშირში წევრთა ხელახალი მიღება დამთავრებულია. მიმღებმა კომისიამ მუშაობა დაასრულა და კავშირის წევრებად (ქ. თბილისში) დამტკიცა 94 კაცი.

ქუთაისის განყოფილების, აგრეთვე აფხაზეთის, აჭარისტანის და სამხრეთ ოსეთის მწერალთა კავშირის წევრთა სია დამატებით იქნება გამოცხადებული.

დამატებითი იქნება აგრეთვე გამოცხადებული კავშირში მიღებულ ნაკ. უმცირესობათა მწერლების სიები. იმ მწერლებს, რომლებიც კომისიის მიერ დატოვებული არიან კავშირის გარეთ, შეუძლიათ შეიტანონ განცხადება კავშირის პრეზიდიუმში კომისიის გადაწყვეტილების გადასინჯვის მიზნით. განცხადება მიიღება 20 ივნისამდე.

მიღებულთა სია

1. **აბაშიძე** ირაკლი ბესარიონისძე.
2. **ალექსიძე** მარიამ მარკოზის ასული — „მარიჯან“.
3. **ასათიანი** ლევან ნიკიფორესძე.
4. **ბარნოვი** ვასილ.
5. **ბააზოვი** გერცელ დავითისძე.
6. **ბობოხიძე** კალე ფირანისძე.
7. **ბუაჩიძე** ბენიტო მიხეილისძე.
8. **ბუხნიკაშვილი** გრიგოლ ვარდენისძე.
9. **გაბაშვილი** ეკატერინე.
10. **გაბესკირია** ვიქტორ იპატისძე.
11. **გაწერელია** აკაკი კონსტანტინესძე.
12. **გეგეჭკორი** ლადო გიორგისძე.
13. **გომიაშვილი** ალექსანდრე.
14. **გრიშაშვილი** ალექსანდრე.
15. **გაფრინდაშვილი** ვალერიან ივანესძე.
16. **გვეტაძე** რაჟდენ მათესძე.
17. **გორგაძე** ვასო ვასილისძე.
18. **დადიანი** შალვა ნიკოლოზისძე.
19. **დანელია** სერგო იესესძე.
20. **დემეტრაძე** დავით გიორგისძე.
21. **დონდაროვა** ნატალია მიხეილის ასული — „აზიანი“.
22. **დუდუჩავა** ალექსანდრე იოსებისძე.
23. **ერისთავი** ანასტასია გიორგის ასული.
24. **თავაძე** სოლომონ ეგნატესძე.
25. **თალაკვაძე** სევასტი გერასიმესძე.
26. **თოდრია** სილვა.
27. **იაშვილი** პაოლო ჯიბოსძე.
28. **კაკაბაძე** პოლიკარპე მალხაზისძე.
29. **კალაძე** კარლო რაჟდენისძე.
30. **კალაძე** რაჟდენ თომასძე.
31. **კასრაძე** დავით ილარიონისძე.
32. **კაჭახიძე** გიორგი ვარლამისძე.
33. **კლდიაშვილი** სერგო დავითისძე.
34. **კოტეტიშვილი** ვახტანგ ილიასძე.
35. **ლეონიძე** გიორგი ნიკოლოზისძე.
36. **ლორთქიფანიძე** კოსტანტინე.
37. **ლორთქიფანიძე** ნიკოლოზ მერაბისძე.
38. **ლუარსამიძე** ვალერიან ივანესძე.
39. **მაჭავარიანი** ლადო ილიასძე.
40. **მგელაძე** საფო იოსების ასული.
41. **მებუკე** დავით იაკობისძე — „ცვარნამი“.
42. **მეგრელიძე** იონა ლუკასძე „იონა ვაკელი“.
43. **მეტრეველი** ლევან თედორესძე.
44. **მთვარაძე** სიმონ ვასილისძე.
45. **მირცხულავა** ალიო ანდრიასძე „ალიო მაშაშვილი“.
46. **მიწიშვილი** ნიკოლოზ იოსებისძე.
47. **მუშიშვილი** გრიგოლ ანდრიასძე.
48. **მოსაშვილი** ილო ონისიმესძე.
49. **მჭედლიშვილი** იოსებ სოლომონისძე.
50. **ნაკაშიძე** ნინო იოსების ასული.
51. **პოლუმორდვინოვი** ელიზბარ კონსტანტინესძე.
52. **ჟურული** ვარლამ ნიკოლოზისძე.
53. **ჟღენტი** ბესარიონ დავითისძე.
54. **რატიანი** მარიამ ლევანის ასული — „გარიყული“.
55. **რუხაძე** ვარლამ ალექსისძე.
56. **საყვარელიძე** პალე მიხეილისძე.
57. **სიხარულიძე** ილია ლუკასძე.
58. **სულიაშვილი** დავით სოკრატისძე.
59. **ტაბიძე** გალაქტიონ.
60. **ტაბიძე** ტიციან იუსტინესძე.
61. **ტატიშვილი** იოსებ გრიგოლისძე.
62. **ტოროშელიძე** მალაქია გიორგისძე.
63. **ფაშალიშვილი** სიმონ ილიასძე.
64. **ქიქოძე** გეორგი დიმიტრისძე.
65. **ქიქოძე** პლატონ იოსებისძე.
66. **ქორქია** რაჟდენ კალენიკესძე.
67. **ქუთათელაძე** ალექსანდრე ნიკოლოზისძე „ქუთათელი“.
68. **ქუთათელაძე** პეტრე სამსონისძე „სამსონიძე“.
69. **ქურიძე** ალექსანდრე ქიშვარდისძე — „სანდრო ეული“.
70. **ყიფიანი** ნინო ბეჟანის ასული.
71. **შანშიაშვილი** სანდრო.
72. **შატბერაშვილი** გიორგი.
73. **შენგელაია** დემნა კონსტანტინესძე.
74. **შენგელაია** ლეო მიხეილისძე — „ლეო ქიაჩელი“.
75. **შეწირული** შალვა — „შალვა რადიანი“.
76. **შიუკაშვილი** ნიკო ივანესძე.
77. **ჩხეიძე** ბორის ივანესძე.
78. **ჩხეიძე** გიორგი ანდუყაფარისძე „ქუჩიშვილი“.
79. **ჩხეიძე** დავით ანდუყაფარისძე „თურდოსპირელი“.
80. **ჩიქოვანი** სიმონ.
81. **ჩხიკვაძე** პანტელეიმონ მელიტონისძე.
82. **ცეცხლაძე** გრიგოლ მოსესძე.
83. **ჭანტურია** კონსტანტინე გრიგოლისძე. „კაპანელი“.
84. **ჭიჭინაძე** კონსტანტინე არჩილისძე.
85. **ჭუმბაძე** არისტო მაქსიმესძე.
86. **ჭყონია** აკაკი მაქსიმესძე.
87. **ხახუტაშვილი** ანა ანტონის ასული „ცქვიტი“.
88. **ხეჩუაშვილი** გიგო გასპარისძე.
89. **ხომერიკი** იაკინთე ბარნაბისძე.
90. **ხოსიტაშვილი** ბარბარე „ბაბილინა“.
91. **ხოშტარია** დიმიტრი „დუტუ მეგრელი“
92. **ხუროძე** ვარლამ ადამისძე — „მალაქიაშვილი“.
93. **ჯავახიშვილი** მიხეილ საბასძე.
94. **ჯაჯანაშვილი** არჩილ რაჟდენისძე.

წევრთა ხელახლად მიმღები კომისია: პ. საყვარელიძე, მ. ჯავახიშვილი, ს. შანშიაშვილი, ლ. ქიაჩელი, გ. გუხნიკაშვილი.

გამოვიდა და იყიდება
ციციან ცაგიკის
„რჩეული ლექსები“
გამოცემა სახელგამის
სიმონ ჩიქოვანის
ლექსების წიგნი
წიგნს დართული აქვს ავტორის პორტრეტი
მხატვარ ლ. გუდიაშვილის მიერ შესრულებული
გამოცემა სახელგამის
პანტელ. ჩხიკვაძის
ტრილოგია „ნაგიჯევის“-ს
პირველი წიგნი „ლომის კარელი“ გვერდი 630
ფასი 10 მან.
გამოცემა „ფედერაცია“

გამოვიდა და იყიდება
ჟურნალი „მნათობი“ № 4
შინაარსი
მხატვრული ლიტერატურა
სიმონ ჩიქოვანი—თქმულება ამირანზე (პოემა).
ს. შანშიაშვილი—სამნი (მოთხრობა).
ელ. პოლუმორდვინოვი—იღვიძებენ მთები (მოთხრობა).
კ. გამსახურდია—მთვარის მოტაცება (რომანი).
მ. გორკი—რუსული ზღაპრები (თარგ. ივ. მაჭავარიანი)
კრიტიკა.
მ. ტოროშელიძე—ეგნატე ნინოშვილი
პუბლიცისტიკა
კ. კაპანელი—ფაშიზმი ბურჟუაზიული ევროპის აზროვნებაში
მეცნიერება
პროფ. ივ. ბერიტაშვილი—რეფლექსი და ქცევა
მემუარი
ალ. ჯაბადარი—მოგონებანი (გაგრძელება).
იბეჭდება და ახლო ხანში გამოვა
მნათობი № 5

რედაქტორი: დ. დემეტრაძე.

პოლიგრაფსკოლა ა. წერეთლის ქ. № 3.
მთავლიტი № 3768.

ფილამანდიაში განსაკუთრებული ინტერესი გამოიწვია ნანადირევით, ხილით, ყვავილებით შემკული სუფრისადმი ე. წ. ნატიურმორტისადმი. ხოლო ინდუსტრიული ცენტრების განვითარებამ მე-18 საუკუნის ბოლოს და მე-19 საუკუნის პირველ ნახევარში გაამძაფრა ადამიანის მგრძნობიერობა სოფლისა და ველმინდვრების მშვენიერებისადმი; და დიდად დამახასიათებელია, რომ თანამედროვე საპეიზაჟო მხატვრების მამამთავრები, უმეტეს ნაწილად, დიდი ქალაქების, ლონდონის და პარიზის ღვიძლი შვილები იყვნენ. ამ ტემებს ვერც თანამედროვე მხატვარი გაექცევა: იგი ან პორტრეტისტი უნდა იყოს, ან ჟანრისტი ამ ცნების ფართო გაგებით, ან კიდევ პეიზაჟისტი.

მაგრამ განა, მაგალითად, ტიტველი სხეულის დანახვა და ასახვა სულ სხვადასხვანაირად არ ხდებოდა სხვადასხვა ისტორიული ეპოქის და ეროვნების ოსტატების მიერ? ფიდიასი და პრაქსიტელესიც ტიტველი ადამიანის სხეულს აქანდაკებდენ. დონატელო და მიქელ ანჯელოც და ოგიუსტ როდენიც. მაგრამ კლასიკური ეპოქის ბერძენს ადამიანის სხეულში მისი სრულქმნა და ხაზების ჰარმონიულობა აინტერესებდა, რენესანსის ეპოქის იტალიელს ძლიერი ხასიათის და ინტენსიური შინაგანი ცხოვრების გამოხატულება, მე-19 საუკუნის ფრანგს კი რთული ნერვიული ცხოვრების ექსპრესია. ასევე სხვადასხვა გვარია გარეგანი ბუნების შეგრძნობაც. ძველი მხატვრები პეიზაჟს ან სულ უყურადღებოდ სტოვებდენ, ან ფიგურების მდარეხარისხოვან დამატებად სთვლიდენ; თანამედროვე პეიზაჟისტები ბუნებას მისი დამოუკიდებელი, ინტიმური ცხოვრებისთვის აფასებენ. თვით მარტო ინტიმური პეიზაჟის ოსტატები რომ ავიღოთ, მაგალითად, ჰოლანდიელი რუისდალი (მე-17 ს.), ინგლისელი კონსტებლი (მე-18 ს.), ფრანგი კორო (მე-19 ს.), ადვილად დავინახავთ, რომ ტემის მსგავსებისა ან იდენტიურობის მიუხედავად, მათი შემოქმედება დიდად განსხვავდება ეპოქისა და გეოგრაფიული გარემოს მიხედვით. ეს, ადვილი ასახსნელია: თვითეული მათგანი ღრმად სწავლობდა იმ ქვეყნის პეიზაჟს, სადაც იგი ცხოვრობდა. თვითეული მათგანი სცდილობდა გამოეცნო ის საიდუმლოებანი, რომელსაც სამშობლოს ბუნება ხელოვანს ურდგენს.

უნდა ითქვას, რომ თანამედროვე სომეხი და ქართველი მხატვრების უმრავლესობას ჯერ დიდი მუშაობა სჭირია, რათა ევროპიელ პორტრეტისტებსა და პეიზაჟისტებს დაეწიოს. როგორც ეტყობა, ჩვენი მხატვრები ბუნებას ხშირად თავიანთი სახელოსნოების ვიწრო სარკმელიდან უცქერიან. ან კიდევ ამათუიმ უცხოელი დიდი ოსტატის გავლენას ექვემდებარებიან და ადამიანებსა თუ საგნებს სხვისი თვალებით ხედავენ. პრიმიტივისტი იყო ნიკოლა ფიროსმანი, მაგრამ იგი ადამიანებსა და საგნებს საკუთარი თვალით ხედავდა გულუბრყვილოთ, ამიტომ მის პეიზაჟებში მაყურებელი ქართლის მიწაწყალს გრძნობს შეყვითლებული მოლითა და დატეხილი მთის კონტურებით. მის პორტრეტებიდან ძველი ტფილისის სარდაფის ბინადრები იცქირებიან. ეს ინდივიდუალური, უშუალო ცქერის ნიჭი შესუსტებული ან სრულიად წართმეული აქვს ზოგიერთ ჩვენს თანამედროვე მხატვარს, რომელიც ტექნიკური ოსტატობის მხრით შეუდარებლად მაღლა სდგას ფიროსმანზე.

აუცილებლად ტექნიკურად დასრულებულია ოსტატია სარიანი, დიდი პორტრეტისტი და განსაკუთრებით დიდი პეიზაჟისტი, მაგრამ როგორც მისი ანთებული ფერები, ისე მის მიერ ფართობების გადმოცემა დიდი ფრანგი კოლორისტების, სახელდობრ მატისის ზეგავლენას მოწმობს. გრაფიკოსი კოჯოიანი ინგლისელი პრერაფაელიტების მანერით მუშაობს. მოქანდაკე სტეფანიანი არქაული სკულპტურის ტრადიციებს აკოცხლებს. ვერ ვიტყვით, რომ ჩვენი ლადო გუდიაშვილი ფერწერაში პირდაპირ ანდრე დერენს ბაძავდეს, მაგრამ, როგორც ეტყობა პარიზში ყოფნის დროს მასზე ძლიერი შთაბეჭდილება მოუხდენია თანამედროვე ფრანგი ნეოკლასიკოსების მიბრუნებას ფერადობრივი სტილიდან ხაზობრივი სტილისკენ, ფერების პოეტებისა იმპრესიონისტებისა და დელაკროადან, ნახაზის პოეტის — ენგრისკენ. და მაშინ როცა თავის პირველ სურათებში მაგალითად „კინტოების ქეიფში“ ლ. გუდიაშვილმა დაგვიმტკიცა, რომ მას განვითარებული აქვს არა მარტო სხეულის მასისა და ელასტიურობის შეგრძნობა, არამედ ბუნებრივი კოლორიტის გადმოცემის ნიჭიც, თავის უკანასკნელ სურათებში, მაგალითად „სომეხ-თათართა შეტაკებაში“ იგი მუქი მქრქალი ფერადებით რაღაც ნახევრად ნატურალისტურ, ნახევრად მისტიკურ სცენებს გვთავაზობს ანატომიური თეატრიდან თუ მორგიდან. თავის გრაფიკაში, სახელდობრ „ვეფხის ტყაოსნის“ ილიუსტრაციებში ლ. გუდიაშვილი მეტის მეტად გაფაქიზებული, განაზებული დარდიმანდების საზოგადოებას გვიხატავს სპარსული მინატურების ზეგავლენით. მართებულია თუ არა ეს? მართალია „ვეფხის ტყაოსნის“ გმირები ძლიერ ბევრს სტიროდენ, ხშირად მათი სანტიმენტალობა აუტანელია თანამედროვე ადამიანის გემოვნებისათვის, მაგრამ მგრძნობიარობაში მაინც არ დნებოდენ, ძლიერი ნებისყოფის ადამიანები იყვნენ, მტრებს ფეხთ ეკიდებოდენ და სვეტს ატაკებდენ, საერთოდ ნაკლებ ჰგავდენ სპარსული პოეზიისა და მხატვრობის ჰერმაფროდიტებს.

ზედმეტია იმ ჭეშმარიტების მტკიცება, რომ რადგან საქართველო სხვა გეოგრაფიულ ზონაში იმყოფება, ვიდრე სპარსეთი ან საფრანგეთი, ამიტომ აქ მზე სხვანაირად ანათებს და ათბობს, ცასაც სხვა ფერი აქვს, ჰაერიც სხვანაირად გამჭვირვალეა. ყველა მხატვარი ხედავს თუ არა ამ უცილებელ ჭეშმარიტებას? ახალგაზრდა ქართველი მხატვარი კ. სანაძე, როგორც ეტყობა დიდი პოეტური ნიჭითაა აღჭურვილი, მას არ აკლია ფერების ჰარმონიული შეხამებების გრძნობაც, მაგრამ მისი პეიზაჟები მე-19 და მე-20 საუკუნის დიდი ფრანგი პეისაჟისტების ნამუშევარს მოგვაგონებს. ვერავინ ვერ იფიქრებდა, რომ მას მაგალითად, ბახმაროს ერთი კუთხე გადმოეცეს ნისლიან დღეში, თუ სურათს იქვე წარწერა არ ჰქონდა. ერთი ახალგაზრდა მხატვარი რაღაც გაყინულ არხს ჰხატავს გიჟურად მქუხარე ოიონის მაგივრად, სხვები თავიანთ პეიზაჟებს უკან რაღაც ჭუჭყიან ფარდებს უკეთებენ და გვარწმუნებენ, ეს საქართველოს ზეცაა. ერთი და იგივე საგანი, მაგალითად შენობა, ტყე, გორაკი, კონტურებს და კოლორიტს იცვლის იმის დამიხედვით მშრალ და გამჭვირვალე ატმოსფეროშია იგი გახვეული თუ ბურუსიანში. ამიტომ პეიზაჟისტისთვის ატმოსფეროს ცვალებადობის შესწავლას განსაკუთრებული მნიშვნელობა ეძლევა. ჩვენში კი ზოგიერთი მხატვარი სრულიად უჭაერო სივრცეს გვთავაზობს, რაღაც ტორიჩელის სივრცის მაგვარს, სადაც არა თუ ადამიანები და ცხოველები ვერ გასძლებდენ, ქვებიც კი აბლავლდებოდენ.

ჩვენ აქ პლენერიზმს არ ვქადაგობთ, ჩვენ მხოლოდ იმას ვამტკიცებთ, რომ თანამედროვე მხატვარმა უფრო ღრმად უნდა შეისწავლოს ადამიანები და საგნები, სულ ერთია სად იქნებიან ისინი მოთავსებული, ქარხნის, ბაზელოსნოს, დარბაზის ან ატელიეს ხელოვნურ განათებაში, თუ გაშლილ ველზე ან ხეების ჩრდილში. ვინ იტყვის, რომ ჩვენმა ახალგაზრდა მხატვრებმა არ უნდა განვლონ ძველი და ახალი უცხოელი ოსტატების სკოლა? დიდად სავალალოა, რომ მათ მხატვრობის შედევრების გაცნობა ხშირად მხოლოდ ჟურნალებში მოთავსებული რეპროდუქციების მიხედვით უხდებათ, რომ მათ შესაძლებლობა არ აქვთ გულდასმით ევროპისა და რუსეთის დიდი მხატვრული კოლექციები დაათვალიერონ, მით უმეტეს შეისწავლონ. მაგრამ მეორე მხრით ცუდია იმ მხატვრის საქმე, რომელიც ვერასოდეს ვერ გამოდის შეგირდობის ჰასაკიდან და ახალგზრდობიდანვე ეჩვევა სხვისი სათვალეებით სამყაროს ცქერას. თანამედროვე ფრანგმა მხატვარმა ფლამინკმა გონებამახვილად სთქვა: — განა, როცა მე ქალი მიყვარს, იმ ქალებზე ვფიქრობ, რომელიც პაპაჩემს უყვარდა? მე საკუთარი გულითა და კუნთებით ვხატავ. ჩემთვის დიდი მნიშვნელობა არ აქვს როგორ ხატავდენ ჩემი წინაპრები.

გეროლტი ქიქოძე.

„ბიგაროს ქორწინება“

საოპერო კლასის სპექტაკლი სახოპერის თეატრში.

ივნისის 4—5 რიცხვებში ოპერის თეატრში წარმოდგენილი იქნა, სახკონსერვატორიასთან არსებულ საოპერო კლასის სტუდენტთა მონაწილეობით, მოცარტის ცნობილი ოთხ მოქმედებიანი ოპერა „ფიგაროს ქორწინება“, რეჟისორ **აკაკი ფალავას** დადგმით. სპექტაკლ-

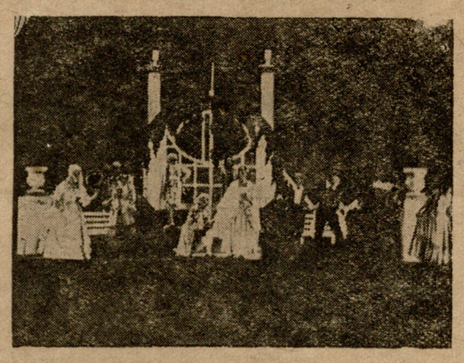

„ფიგაროს ქორწინება“ მე-4 მოქმედ.

მა ბევრი საინტერესო ახალგაზრდა მომღერალი წამოსწია: **ნ. ხარაძე, მ. ნაკაშიძე, ე. კურტიდი, თ. ლაპიაშვილი, დ. გამრეკელი, ვ. მებუკე, გ. ყიფიანი, ს. კუხიანიძე, ნ. ბოკუჩავა** და სხვ. ეს ახალგაზრდები, გამოირჩევიან ხმის საუკეთესო თვისებებით და დიქციით.

მხატვ. **ს. ნადარეიშვილს** კარგად აქვს გაგებული მოცარტის ეპოქის დამახასიათებელი სტილი. ორკესტრი კარგად მიყავდა ახალგაზრდა დირიჟორ **შალვა აზმაიფარაშვილს.**

საბჭოთა ლიტერატურის 16 წ.

მოსკოვში 30 ივნისს კულტურის ცენტრ. პარკის ყოფილ საზაფხულო კინოთეატრში გაიხსნა საბჭოთა ლიტერატურის დიდი გამოფენა. გამოფენაზე წარმოდგენილია საუკეთესო გამოცემები 1917 წ. 25 ოქტომბრიდან ვიდრე მწერალთა სრულიად საკავშირო პირველი ყრილობის გახსნამდე. აგრეთვე დიდი ადგილი აქვს დათმობილი საბჭოთა ქვეყნის ერების ნაციონალურ ლიტერატურას. აღნიშნულ გამოფენაზე ქართული წიგნის კუთხე მოწყობილია **ი. გრიშაშვილის** ხელმძღვანელობით.

„ისკანდერ გურჯი“

გამოვიდა და იყიდება ი.ლ. ხოშტარიას პოემა **„ისკანდერ გურჯი“** (საშა გეგეჭკორი) **გ. ჯიბლაძის** წინასიტყვაობით.

საქ. საბჭ. მწერლების კავშირის ქუთაისის განყოფილების გამოცემა.